

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא מה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

גמרא

תנו רבנן שור שהמית:

1. **עד שלא נגמר דינו** - אפילו רבנן של המשנה הקודמת, שלא דורשים 'בעליו' שנתהא מיתה והעמדה בדיון כאחד, והשור עדיין חייב סקילה מ"מ המכירה חלה. קנ"ד

מכרו, מכור לרדיא, קנ"ה

הקדישו, מוקדש - ואם נהנה ממנו מעל.

שחטו, בשרו מותר.

החזירו שומר לבית בעליו, מוחזר.

2. **משנגמר דינו**

מכרו, אינו מכור.

הקדישו, אינו מוקדש - שלא ברשות בעליו להקדישו.

שחטו, בשרו אסור.

א. **[רבנן] החזירו שומר לבית בעליו, אינו מוחזר.**

ב. **ר' יעקב** אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר.

לימא בהא קמיפלגי-

(1)

דרבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך - נפק"מ לגזל חמץ בפסח

ועבר עליו הפסח ומחזירו, שאינו מוחזר.

ורבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך.

(2) רבה-

דכולי עלמא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך -

דא"כ שרבנן החולקים **נפלוג לענין חמץ בפסח** קנ"ה והרי קי"ל לקמן (צח): שיכול לומר הרי

שלך לפניך?

אלא צריכים לחלק בין דבר שנאסר ממילא (חמץ), למזיק בדיים והיינו שהולוכו לב"ד.

אלא הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי:

דרבנן סברי אין גומרין דינו של שור אלא בפניו - דאמר ליה אי אהדרתיה ניהלי

הוה מערקנא ליה לאגמא, השתא אתפשתיה לתוראי בידא דלא יכילנא לאשתעווי

דינא בהדיה!

וכך דורשים: השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור מה

בעלים בפניהם, אף שור בפניו.

[אין לומר שהטעם משום שהבעלים טוענים שאם היה מחזירו, היה בורח לאגם, שא"כ גם

בחמץ היה לו להתחייב ולטעון שאם היה מחזירו היה אוכל זאת לפני פסח.]

ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו - דאמר ליה סוף סוף מיגמר הו

גמרי ליה לדינא.

ור' יעקב - סובר שכאן לא מסתבר ללמוד כמיתת הבעלים משום:

בשלמא בעלים בני טענה ניהו, אלא שור בר טענתא הוא!?

[משנה] מסרו לשומר חנם ולשואל כו'

תנו רבנן ארבעה נכנסו תחת הבעלים ואלו הן: שומר חנם, והשואל, נושא שכר

והשוכר.

הרגו תמין -

נהרגין ופטורין מן הכופר.

מועדין -

נהרגין, ומשלמין את הכופר,

וחייבין להחזיר דמי שור לבעליו חוץ משומר חנם.

אמרי היכי דמי: הברייתא שמחלקת בין שומר חנם לשאר שומרים.

אי דנטריה שמירה מעולה - **אפילו כולה נמי ליפטרו**, חוץ משואל שחייב באונסים?

ואי דלא נטריה - אפילו שומר חנם ניחייב?

(מסקנה) **אמרי הכא במאי עסקין דנטריה שמירה פחותה**, דהיינו דלת שיכולה לעמוד

ברוח מצויה בלבד, **ולא נטריה שמירה מעולה:**

וכך הוא מברר:

שומר חנם כלתה לו שמירתו לא עליו להתחזק בשמירתו. אכן, לגבי כופר משלם כיון

שצריך כפרה. **הנך לא כלתה שמירתו** שחייבים היו להתחזק בשמירתו ולגביהם היינו

פשיעה, כמו שהם אחראים על גניבה ואבידה.

[עד כאן דף מה עמוד א']

הגמרא מנסה להבין לפי איזו שיטה הולכת ברייתא זו, שמחייבת את כל השומרים לשלם חוץ משומר חנם, ועוד שמחייבת את כולם לשלם כופר. ישנם שתי מחלוקות שבהם הגמרא דנה והיינו: האם שוכר מוגדר כשומר חנם או כשומר שכר, ועוד איזה רמת שמירה דרוש בשביל לפטור מתשלומי כופר והיינו: שמירה פחותה או מעולה או שלא שייך עליו שמירה בכלל, למרות שלגבי שמירת השומרים נפטר בשמירה מעולה לכ"ע.

אמרי כמאן?

אי כרבי מאיר אמר שוכר כשומר חנם דמי -

(קושיה) ליתני חוץ משומר חנם והשוכר.

ואי כר"י דאמר שוכר כנושא שכר דמי,

ניתני חוץ משומר חנם, וכולן במועדין פטורין לענין כופר שסובר שמועיל שמירה

פחותה במועד.

להלן שתי תירוצים:

א. **אמר רב הונא בר חנינא הא מני ר"א-**

דאמר אין לו שמירה אלא סכין כלומר אפילו שמירה מעולה לא מועיל וכ"ש כאן שהיה

שמירה פחותה. - לכן כולן משלמים כופר, ולגבי דמי השור חייבים, ששמרו שמירה פחותה.

ולענין שוכר סבר לה כר"י דאמר שוכר כנושא שכר דמי.

[אכן, צריכים להעמיד דווקא כששמר שמירה פחותה, שאל"כ למרות שחייבים בכופר, מ"מ

לגבי דמי השור היה מספיק שמירה מעולה.]

ב. **אביי אמר לעולם כר' מאיר** - ומה שהבאנו לעיל ששוכר הרי הוא כשומר חנם, הוא

מחליף שיטתו, כדהלן:

וכדמחליף רבה בר אבוה ותני: שוכר כיצד משלם?

ר"מ אומר כשומר שכר,

רבי יהודה אומר כשומר חנם.

מסר שורו לשומר חנם והכיר בו שהוא נגחן

א"ר אלעזר מסר שורו לשומר חנם:

הזיק חייב, הוזק השור פטור.

אמרי היכי דמי?

אי דקביל עליה שמירת נזקין, אפילו הוזק נמי ליחייב?

ואי דלא קביל עליה שמירת נזקין, אפילו הוזק נמי ליפטור?

(תירוץ) אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקין.

והכא במאי עסקין כגון שהכיר בו שהוא נגחן, וסתמא דמילתא:

דלא אזיל איהו ומזיק אחריני קביל עליה,

דאתי אחריני ומזקי ליה לדידיה לא אסיק אדעתיה שהרי אין שור מתייצב לנגדו מפחד.

ק"ד תוספות ד"ה דאם כן ליפולוג בחמץ בפסח. פ"ה ואנן קי"ל בהגוזל [עצים] (לקמן דף צח):

דלרבנן אומר הרי שלך לפניך דקתני בברייתא גזל חמץ ועבר עליו הפסח שור והחזירו עד שלא נגמר דינו אומר לו הרי שלך לפניך אבל משנגמר דינו לא והאי סברא לרבנן הוא דשמעינן להו וקתני דבחמץ בפסח מודו **וקשה לפירושו דסוגיא דהכא איתא נמי** התם בהאי שמעתא ומוכח התם **דרבה שדחה** ואמר דכ"ע אומרים באיסורי הנאה הרי שלך לפניך מדלא פליגי בחמץ בפסח **לא היה יודע אותה ברייתא** אלא רבה בר שמואל הביאה ואמר ליה רב חסדא אי משכחת להו לא תימא להו **ואור"י** דדייק מדלא פליגי בחמץ **שלא הייתי יכול לטעות** ולהעמיד מחלוקתם במילתא אחריתי:

ק"ד כך ביאר הדבר יעקב.

ק"ה תוספות ד"ה מכור. פי' **בקונטרס לרדיא** ומשנגמר דינו **אינו מכור דאסור בהנאה** ואפילו ר"ת דמפרש. דמחיים לא מיתסר מ"מ **הרי אסור להשהותו לענות דין ובמהדורא אחת פרש"י** מכור מכור דאמר ליה **מוכר היה לך לשוחטו** כיון שידעת שהרג **ואת הוא דאפסדת אנפוך ולא הוי מקח טעות וא"ת וסיפא כשנגמר דינו דקתני** אינו מכור מסתמא יודע שנגח ושנגמר דינו דומיא דרישא שידוע שהרג וא"כ **ליהו מעות מתנה** כמו במקדש אחרתו **וי"ל שאין הכל בקיאין בדיון שור הנסקל** וסובר שיכול להשהותו לעשות בו מלאכתו או אפילו לשחטו **סבר דשרי:**

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא מה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

אי אליבא דרבי יהודה – והיינו ששמר שמירה פחותה, ולכן בקרן ימין פטור, שמועיל בו שמירה פחותה, ובקרן שמאל חייב, שמצריך שמירה מעולה.

(קושיה) מאי אריא קרן שמאל? הרי אפילו בקרן ימין יכול לחלק בזה, כפי הבנת בר אדא בר אהבה, שצד תמות במקומה עומדת ולכן מקשה: **אפילו בימין נמי, אית ביה צד תמות ואית ביה צד מועדת.**
(מסקנה) אמרי לעולם כרבי יהודה, ולא סבירא ליה דרב אדא בר אהבה.
והכי קאמר כי האי גוונא הוא דמשכחת ביה צד תמות ומועדת, אבל מועד לגמרי לא משכחת ביה צד תמות כלל.

[עד כאן דף מה עמוד ב]

מתניתין

קשרו בעליו במסורה חבל שהוא מושכה בו, ונעל בפניו כראוי והיינו שמירה פחותה, ויצא והזיק:

- א. [מעולה] אחד תם ואחד מועד חייב דברי ר"מ.
- ב. רבי יהודה אומר תם חייב, ומועד פטור שנאמר לגבי מועד ולא ישמרנו בעליו ושומר הוא זה.
- ג. ר"א אומר אין לו למועד שמירה אלא סכין כלומר, אפילו שמירה מעולה, חייב.

גמרא

נתבאר במשנה שלוש שיטות לענין שמירת שור המועד: ר"מ מצריך שמירה מעולה, ור"י יהודה סבר שמספיק שמירה פחותה ור"א סבר שאפילו שמירה מעולה לא מועיל. ואחת מהנקודות שנחלקו בהם היא האם שור בחזקת שימור עומד דהיינו האם סתם בני אדם שומרים את שורם או לא, ועל זאת מן התורה הטענה היא עליהם. עתה הגמרא מבררת את המקור של כל אחד:

או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו:

- א. דר"מ קסבר סתם שורים לאו בחזקת שימור קיימי כלומר שאין אדם שומר את שורו כלל,
  1. ואמר רחמנא תם נייבי, דניבעי ליה שמירה פחותה הצריכה דרגה נוספת לשמירה.
  2. הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד: דנבעי ליה שמירה מעולה היינו דרישה נוספת בשמירה.ויליף נגיחה לתם נגיחה למועד בגז"ש להצריך שמירה מעולה גם לתם.
- ב. ר"י סבר סתם שורים בחזקת שימור קיימי - ר"ל אין אדם שאינו משמר את שורו שמירה פחותה, ועם כל זאת, חייבה התורה להזקיקו שמירה מעולה.
  1. אמר רחמנא תם נשלם דניבעי ליה שמירה מעולה.
  2. הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דנעביד ליה שמירה מעולה: הוי ריבוי אחר ריבוי, ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט - מיעט הכתוב לשמירה מעולה. וכי תימא נגיחה לתם נגיחה למועד? הא מיעט רחמנא ולא ישמרנו לזה ולא לאחר.אמר רב אדא בר אהבה לא פטר ר"י אלא צד העדאה שבו, ק"י אבל צד תמות במקומה עומדת שצריך שמירה מעולה. [להלן דברי רב שיחלוק על זה].
- ג. תניא ר"א בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד ששמרו שמירה פחותה: פטור. סבר לה כר"י דאמר מועד בשמירה פחותה סגי ליה, ויליף נגיחה לתם ונגיחה למועד.
- ד. ר"א – [יתבאר לקמן שלומד בדיון ולא ישמרנו שהכונה שאסור לקיים שור זה].

מועד לקרן ימין

אמר רב מועד ק"י לקרן ימין, אינו מועד לקרן שמאל.

הגמרא מנסה להבין לפי איזה מהשיטות הנ"ל הוא הולך, שלא יתכן לומר שרצה ללמד דיני תשלומים והיינו שקרן ימין הוא מועד ומשלם נזק שלם, וקרן שמאל הוא תם ומשלם חצי נזק, ולא אומרים שכמו שמועד לימין תהא מועד לשמאל, שהם דינים ברורים, אלא בא ללמד חידוש בדיני שמירה:

אליבא דמאן?

אי אליבא דר"מ - האמר אחד תם ואחד מועד שמירה מעולה בעי?!

ומיהו ליפטר בהודאתו למ"ד פלגא נזקא קנסא לא אמרינן במקומה עומדת דכיון דאייעד לאו קנסא הוא:
ק"י תוספות ד"ה מועד לקרן ימין. מצינו למימר דדוקא נקט לפי שקרן ימין מזומן להזיק יותר מקרן של שמאל אבל מועד לקרן שמאל כ"ש דמועד לקרן ימין או שמא אין מועד ואורחא דמילתא נקט.

ק"י תוספות ד"ה לא פטר ר"י אלא צד העדאה שבו. מסברא אומר כן דאטו משום שנעשה מועד גרע ויפטר אפילו מח"נ בשמירה פחותה וא"ת התייבח לחומרא דאית לן למימר צד תמות במקומה עומדת מסברא כדפרישית אלא לקולא דאין משתלם אלא מגופו, ואין מעמידין אפוסטרופוס מנלן וי"ל הואיל דצריכין אנו לומר צד תמות במקומה עומדת לחומרא ה"ה לקולא

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא מו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא)

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

[משנה] ר"א אומר אין לו שמירה אלא סכין

אמר רבה מאי טעמא דר"א?

דאמר קרא ולא ישמרנו שוב אין לו שמירה ליה.

(קושיה) אלא מעתה, דכתיב לגבי כרית בור ולא יכסנו נמי שוב אין לו כיסוי לזה? וכי תימא הכי נמי, והתנן-

כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור.

(מסקנה) אלא אמר אביי היינו טעמיה קיי דר"א כדתיניא-

ר' נתן אומר מניין שלא (1) יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, (2) ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו שנאמר ולא תשים דמים בביתך - ר"ל כמו שכאן הכוונה שלא יקיים בביתו, הוא הדין לגבי שור במה שכתוב 'ולא ישמרנו' היינו שלא יקיים בביתו.

הדרן עלך שור שנגח ארבעה וחמשה

מתניתין

שור תם שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה, ומת, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, אם משנגחה ילדה - ר"ל שיש ספק אם מחמת הניגחה מת או שילדה לפני הניגחה ומת.

כיצד הדין?

משלם חצי נזק לפרה, כדן שור תם, ורביע נזק לולד - כיוון שישנו ספק אם חייב חצי נזק או לאו, והויא ממון המוטל בספק שהדין הוא שחולקים.

וכן פרה שנגחה את השור, ונמצא ולדה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה:

משתלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד:

גמרא

אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס, דאמר ממון המוטל בספק חולקין, אבל חכמים אומרים: זה כלל גדול בדין המוציא מחבירו עליו הראיה.

למה לי למימר זה כלל גדול בדין?

1. אצטרך דאפילו ניזק אומר ברי, ומזיק אומר שמא: המוציא מחבירו עליו הראיה.

2. אי נמי, לכי היא דאתמר - כפי דעת שמואל להלן.

המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן:

א. רב אמר הרי זה מקח טעות.

ב. ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך.

הגמרא מנסה להבין מדוע ישנו ספק ולא יכולים לברר את זאת מכמה בחינות, ולבסוף מגיעה למסקנה, ובה יתבאר החידוש של כלל גדול בדין.

אמאי?

וניחזי: אי גברא דזבין לרדיא אי גברא דזבין לנכסתא לשחיטה?

(מסקנה) בגברא דזבין להא ולהא.

וניחזי: אי דמי רדיא לרדיא יקר' אי דמי נכסתא לנכסתא.

(מסקנה) דאוקיר בישראל וקאי בדמי רדיא.

[עד כאן דף מו עמוד א]

כעת הגמרא שואלת מדוע אומר רב מקח טעות והמוכר יחזיר המעות ללוקח, הרי יכול לומר למוכר שיקבל את השור במקומו.

אמר אי ליכא לאשתלומי מיניה לישקליה לתורא בזוזי?
וכך אומרים אנשים:

דאמרי אנשי ממרי רשותך האישי אשר אתה נושא בו (בעל חובך) פארי סובין אפרע כלומר אפילו יפרע לך סובין יקבלם.

(מסקנה) לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה - ר"ל יש למוכר מעות מצויות.

אחרי שבררנו שאין שום צד איך לפתור את הספק, הגמרא מבררת במה נחלקו רב ושמואל:

- א. רב אמר הרי זה מקח טעות - זיל בתר רובא ורובא דאינשי לרדיא הוא דזבין.
- ב. ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך - ולא אזלין בתר רובא.

כי אזלין בתר רובא באיסורא אבל בממונא לא אזלין בתר רובא אלא המוציא מחבירו עליו הראיה.

תניא נמי הכי-

שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה, ואינו יודע אם עד שלא נגחה ילדה, אם משנגחה ילדה,

א. סומכוס: משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד.

ב. חכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה.

מקור הדין - המוציא מחבירו עליו הראיה'

א"ר שמואל בר נחמני מניין המוציא מחבירו עליו הראיה?

שנאמר מי בעל דברים תובע יגש ראה אליהם - יגיש ראה אליהם.

(קושיה) מתקיף לה רב אשי הא למה לי קרא!?

סברא הוא! דכאיב ליה כאיבא, אזיל לבי אסיא.

ולכן הגמרא מסיקה שבאמת לומדים את זה מסברא, ולכן דורשת את הפסוק הנ"ל לדבר אחר:

אלא קרא - דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה מניין שאין קמא נזקקין אלא לתובע תחלה - כגון ראובן (בעל חוב) תובע משמעון הכסף שהלווהו, ולעומת זה, שמעון טוען נגדו שתפסת משלי והחזר לי מה שתפסת או משכון היה בידך והתקלקל, נזקקים לטענת ראובן תחילה ולאחר מכן דנים בטענת שמעון שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם יגיש דבריו אליהם.

אמרי נהרדעי פעמים שנזקקין לנתבע תחלה - דקא זילי נכסיה דהיינו שכרעג ישנם קונים בדמים יקרים, או שע"י תביעה זו אנשים מרגישים שהוא דחוק, ויגרום לו להוזיל את קרקעותיו, ואזי שמעון יכול לתבוע את משכנו תחילה ולמכרו ולשלם את ההלוואה.

שנשתמשת בו בתחילה נזקקין לטענת ראובן ומוציאין לו המנה משמעון ואח"כ נזקקין לשמעון לדון על דבר התפיסה והמשכון והשתא צ"ל לפ"ה דמיירי כגון שיש לראובן שטר על המנה דאי לאו הכי נאמן שמעון אפי' יש עדים לראובן דהמלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים וא"ת היכי דמי אי יש לשמעון עדים מוכנים או טוען שיביא עדים תוך ל" יום שתפס ראובן משלו למה יגבה ראובן תחילה והלא אם שואל ל" יום לפרוע חובו נותנים לו שהוא זמן ב"ד ואם שמעון אומר שיביא עדים שלו לאחר ל" יום אפי' בלא קרא נמי לא היינו שומעין לו ואפי' זילו נכסיה דאטו אם אומר שלאחר שנה או שנתיים יביא עדים מי שומעים ליה כלל וי"ל כגון דשמעון אומר פלוני ופלוני בשעת מעשה היו יודעים שכדברי כן הוא ואנו יודעים שהוא אומר אמת בזה שהיו בשעת המעשה ואי לא קרא ה"א שראוי להמתין להם אפי' סופן לבא לזמן מרובה וי"מ כגון שזה תובע שחבל בו ושמעון אומר יש לי שאר תביעות עליו ומגביין לראובן דמי חבלתו אע"פ ששמעון אומר שהיום או למחר יביא עדים ואין ממתנין לו כלל דקי"ל בהחובל (לקמן דף צא). דאין נותנין זמן לחבלות ויותר משמע לפרש לענין חבלתו מלענין מלוה מדמיית עליה קרא דאשרו חמוץ בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה. ושם.)

קט תוספות ד"ה אלא טעמא דר"א כדתיניא. תימה מהאי טעמא נמי לא תסגי בור בכסוי משום דרבי נתן וי"ל דבור אית ליה תקנתא טפי כשמכסהו כראוי משור נגחן ועי"ל דמעיקרא ודאי ס"ד דר"א לענין תשלומין קאמר אבל השתא דמסקינן טעמא כדר' נתן לאו לענין תשלומין איירי אלא לגבי איסור בעלמא דאסור לקיימו ואיכא למימר דגבי בור נמי איכא אבל מודה שאם שמרו לעיל (דף מה:). הא מני ר"א היא [סובר כ"מ אך לגבי תם לא מצריך שמירה מעולה - מהרש"א מהדורא בתרא.].

ק"ו תוספות ד"ה ונחזי אי דמי רדיא לרדיא. פי' הרר"י בר מרדכי דהכא אפי' כרבנן דאמרי בהמוכר את הספינה (שם דף עז:). שם דף עז: מוכר הצמד לא מוכר הבקר ולית להו הדמים מודיעים הכא מודו דהני מילי גבי צמד דאיכא רובא וחזקה דרובא קרו לצמד צמד ולבקר בקר וגם הוא מוחזק ואפילו לפי הספרים דלא גרסי רובא מ"מ לא אתיא דמים לחודייהו ומפקי מחזקה אבל הכא רובא לרדיא זבני ואיכא חזקה כנגד אותו הרוב שהמוכר מוחזק אמרינן הדמים מודיעים לטייע או לרוב או לחזקה ורשב"ם פירש בהמוכר פירות (שם דף צב. ושם) בענין אחר:

קס"א תוספות ד"ה שאין נזקקין אלא לתובע תחילה. פ"ה כגון ראובן תובע לשמעון מנה שהלוהו ושמעון משיבו תפסת משלי החזר לי מה שתפסת או משכון היה בידך ונפחת מדמי

סיכום הדרך היומית שקלא וטריא בבא קמא מו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

וכן פרה שנגחה את השור

למדנו במשנה שפרה מעוברת שנגחה שור, ונמצא ולדה בצידה ומסתפקים האם נגחה טרם שילדה או לאחר מכן, שמשלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מהוולד. הגמרא מנסה להבין איך יתכן לשלם 3/4 מהנזק מבהמה תמה. ויתבאר שתי דרכים כיצד לפרש זאת.

(קושיה) חצי נזק, ורביע נזק?!

פלגא נזקא הוא דבעי שלומי! כולי נזקא נכי רבעא מאי עבידתיה?

א. אביי חצי נזק היינו אחד מארבעה בנזק, ורביע נזק והיינו אחד משמנה בנזק.

כגון אם הנזק היה של 80, משלם מהפרה 20 ומהוולד 10, ומשלם בסך הכל 30 במקום 40 (חצי הנזק).

אביי מברר מדוע הדין הוא כך:

ואי פרה וולד דחד ניהו - ה"נ דמצי א"ל לבעל פרה ממה נפשך חצי נזק הב לי.

אלא דפרה דחד וולד דחד כגון שמכרו לו פרה חוץ מעוברה -

ישנם שתי לישנות באיזה מקרה בעל הפרה משלם 20 במקום 40.

ואי דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה - יכול לגבות את חצי הנזק ממנו שהניזק יכול

לטעון: **דאמר ליה לבעל פרה 'פרה דידך אזיקתן, הב לי ראייה דאית לך שותפי'.**

1. **דקדים תבעיה לבעל ולד תחלה, דאמר ליה בעל הפרה גלית אדעתך**

דשותפא אית לי, ולכן בעל הפרה משלם 20, ובעל הוולד טוען נגדו שאם ודאי הייתה

הפרה מעוברת בשעת הנגיחה, הייתי חייב רביע נזק (שותפים), ועכשיו שזה ספק,

אשלם חציו דהיינו שמינית (20).

2. **איכא דאמרי אף על גב דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה - מצי בעל הפרה**

מדחי ליה, דאמר ליה 'מידע ידעי דשותפא אית לי'. [ולכן, יש להעמיד את

הפרה בחזקתה, שהיא מעוברת, ובזה מודה סומכוס שמתו שהוא מוחזק וגם יש לו חזקת

הגוף (מעוברת) שהמוציא מחבירו עליו הראיה. - תוס'.]

(קושיה) אמר רבא אטו אחד מארבעה בנזק, ואחד משמנה בנזק קתני?! חצי

נזק ורביע נזק קתני!

[עד כאן דף מו עמוד ב]

משלם אלא רביע נזקו שאם הפרה שוה שמונים זוז בלא הולד ועם הולד מנה וחצי כל נזק שעשתה מנה כגון שנגחה שור שוה מאתיים ונמצא חלק חמישית לולד ואם היה ודאי שותף היה נוטל הפרה עם הולד ועכשיו שהוא ספק נוטל חצי הולד שהוא עשר זוז שהוא רביע נזקו של ולד:

^{קב} תוספות ד"ה ורביע נזק אחד משמונה בנזק. **תימה היאך משוה הולד לפרה** פשיטא שלא עשה הולד נזק כמו הפרה דאטו אם יש לו לאחד ט' חלקים ולאחד חלק אחד מי ישלם זה כמו זה כאילו היתה חציה שלו והא תניא בהדיא בפרק ארבעה וחמשה (לעיל דף לו). האחרון נוטל מנה ושלפניו [חמשים זוז ושנים] הראשונים דינר זהב משמע שכל אחד מפסיד כפי מה שיש לו ומפרש ריב"א **א דכולה מלתא נקט לסימנא בעלמא** כאילו הולד עשה חצי נזק אבל לעולם לא

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא מז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

ב. אמר רבא לעולם בפרה וולד דחד- הוא סובר שהוולד נחשב כאחד מאיבריה של הבהמה, ויכול לגבות את כל החצי נזק ממנו.

וכך ביארה המשנה:

איתה לפרה: משתלם חצי נזק מפרה.

ליתא לפרה: משתלם רביע נזק מולד – מכיוון שאנו מסופקים אם הוולד נגח או לאו,

ולכן גובה רק רביע נזק, אפילו שהוולד שווה חצי נזק.

אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד כשהפרה לא נמצאת.

לטעמיה דאמר רבא-

פרה שהזיקה גובה מולדה - גופה היא.^{קט}

תרנגולת שהזיקה - אינו גובה מביצתה - פירשא בעלמא הוא כלומר דבר המופרש ממנה.

כיצד משערים את הנזק

רבא מבאר את המקרה הראשון של המשנה, בהא דשור שנגח את פרה, כיצד מעריכים את שוויה של הפרה, שלא מעריכים את הפרה והוולד כל אחד בפני עצמו, שאזי הנזק הוא הרבה, אלא משערים פרה מעוברת כמה הייתה יפה תחילה וכמה היא שווה עכשיו.

ואמר רבא אין שמין לפרה בפני עצמה, ולולד בפני עצמו, אלא שמין לולד על גב

פרה, שאם אי אתה אומר כן נמצא אתה מכחיש מפסיד **את המזיק!**

ומביא דוגמאות נוספות של נזקים:

- **וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו של חבירו –** שאנו מעריכים כמה היה שווה

קודם וכמה שווה עכשיו, ולא מעריכים כמה אדם מוכן ליטול כדי לקטוע יד עבדו

שזה הרבה יותר.

- **וכן אתה מוצא במזיק שדה של חבירו- כגון קוצץ נטיעותיו או אכל ערוגה**

אחת, שאין מעריכים כמה שווה ערוגה לבדה, אלא כמה הוזל השווי בשדה בית

סאה בלא ערוגה זו.

כעת הגמרא מקשה בטענה זו שא"כ אתה מפסיד את המזיק, שאם הדין הוא שישלם דמי נזקו, אזי צריך לשלם נזק שלם.

(קושיה) א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי דינא הוא ליכחוש מזיק!

(תירוץ) משום דאמר ליה פרה מעברתא אזיקתך, פרה מעברתא שיימנא לך.

פרה דחד וולד דחד- כיצד מעריכים את החלק של בעל פרה ושל בעל הוולד, דהיינו כמה הייתה שווה לפני הנזק:

פיטמא - לבעל פרה, שמחמתו לא השמנה.

נפחא מאי?

א. **רב פפא אמר לבעל פרה.**

ב. **רב אחא בריה דרב איקא אמר חולקין.**

(מסקנה) והלכתא חולקין.

מתניתין

1) **הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית:**

שלא ברשות, ושברה בהמתו של בעל הבית, פטור. ואם הוזקה בהן, בעל הקדרות חייב.

ואם הכניס ברשות, בעל החצר חייב.

2) **הכניס פירותיו לחצר בעה"ב:**

גמרא

מבאר במשנה בסוף המקרה השלישי מחלוקת לגבי אדם שנכנס לחצר חבירו ברשות, ושורו של הנכנס הוזק, שרבי סובר שבעל הבית פטור כיוון שרק נתן לו רשות כניסה אך הוא זקוק לשמור את ממונו, ורבנן סוברים שבעל הבית קיבל עליו אחריות על כל נזק שיקרה ברשותו. בתחילה הגמרא הבינה שלפי רבנן, כמו שבעל הבית קיבל על עצמו שמירת נזקיו של הנכנס, ה"ה הנכנס קיבל על עצמו אחריות על כל נזק שיקרה לבעל הבית ע"י שורו.

ועתה הגמרא מקשה סתירה מהרישא לסיפא.

טעמא דשלא ברשות (1) ואזי בעל הקדרות חייב אם הוזק בהם. **הא ברשות, לא**

מיחייב בעל קדירות בנזקי בהמתו דבעל חצר, ולא אמרינן קבולי קביל בעל

קדירות נטירותא דבהמתו דבעל חצר.

מני ? רבי היא: דאמר כל בסתמא לא קביל עליה נטירותא.

אימא סיפא- (3) **אם הכניס ברשות** [ת"ק] בעל חצר חייב - אתאן לרבנן, דאמרי

בסתמא נמי קבולי קביל עליה נטירותא של בהמתו מבעל החצר.

ותו, רבי אומר בכלול אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור.

הגמרא מסיימת את הקושיא:

(קושיה) רישא וסיפא רבי, ומציעתא רבנן?!

להלן שני תירוצים:

א. **אמר ר' זירא תברא מי ששנה זו לא שנה זו.** ר"ל מחלוקת בדעת רבנן האם הם

חולקים על רבי או לאו. תנא דרישא (1) סובר שלא חולקים, והתנא של הסיפא (3) סובר

שחולקים.

ב. **רבא אמר כולה רבנן היא-** ומסביר שהרישא לאו רבי היא.

וברשות שמירת קדירות קבל עליו בעל החצר, ואפילו נשברו ברוח שנתכוון לומר

שנתן לו רשות להיכנס, והוא כמו שאמר לו תכנס ואני אשמור לך, אמנם בעל הקדרות לא קיבל

עליו שום שמירה.

בזה וזה גורם אבל עברו ולבסוף נרבעו אסור ואותו לשון דרבא אמר רב נחמן הוא עיקר דמיייתי

לה בפרק כל הצלמים (ע"ז דף מז): גבי המשתחוה לקמה וכן משמע בתמורה בפרק כיצד

מערימין (דף כה). דמסיק אדר' יוחנן [לגבי המפריש פרה מעוברת וילדה, רצה מתכפר בה

רצה מתכפר בוולדה, שעובר לאו ירך אימו וחשיב כבהמה בפני עצמה ולא היינו וולד חטאת

למיתה, אלא כשהקדיש ולאחר מכן נתעברה] **דאמר עובר לאו ירך אמו תיובתא דרבי יוחנן**

תיובתא אע"ג דאמר בתר הכי לימא תנאי היא כן דרך הגמ' כשאין הדבר עיקר אומר תיובתא

אע"ג שיכול למצוא תנאי דפליגי כדאשכחן בהניזקין (גיטין דף נג): דמסיק תיובתא דאמר

היזק שאינו ניכר שמה היזק ובתר הכי קאמר לימא תנאי היא ואע"ג דבפרק הערל (יבמות דף

עח. ושם.) מיייתי מילתיה דר' יוחנן דתמורה ופריך עלה הא דאמר רבא נכרית מעוברת

שנתגיירה בנה אין צריך טבילה כו' ודחיק לשנויי שאני עובר כו' לא משום שהיה מילתיה דרבי

יוחנן עיקר אלא משום דבעי לאוקמי מילתיה דרבא דנכרית כו' לדברי הכל [דחא] רבא גופיה

אית ליה הכא עובר ירך אמו:

^{קט} תוספות ד"ה מאי טעמא גופה היא. מדאמר רבא בפרק כל האסורין בתמורה (דף ל: ושם) ובסנהדרין בפרק הגשרפין (דף פ. ושם) **ולד הנרבעת והנוגחת אסור היא וולדה נגחו והיא וולדה נרבעו אין להוכיח** דעובר ירך אמו הוא דהתם היינו טעמא שהולד עצמו נהנה מרביעה והיא וולדה נגחו ונרבעו אך משמעתין יש להוכיח כי ליתא לפרה להשתלם משתלם מן הוולד ואם לאו ירך אמו למה משתלם מולד חלקו וחלק הפרה אטו שני שוורים תמים שהזיקו אם נאבד אחד מהן מי הוה משלם חלקו וחלק חבירו **ותימא דרבא** גופיה אית ליה בפרק בהמה המקשה (חולין דף עה.) **השוחט את הטרפיה ומצא בה בן ט' חי דמותה דארבע סימנין אכשר ביה רחמנא ואור"י** **דבכל מקום עובר ירך אמו הוא לבד לענין טריפה דכיון שיש לו חיות בפני עצמו ליכא למימר שנטרף עם אמו וכן הלכה דבכ"מ עובר ירך אמו הוא לבר מטריפה אע"ג דבפרק כל האסורין (תמורה דף ל: ושם) אמר רב הונא בר חנינא א"ר נחמן מחלוקת כשעברו ולבסוף נרבעו דר"א סובר עובר ירך אמו הוא ורבנן סברי לאו ירך אמו הוא אע"פ שהולד עצמו נהנה ברביעה אין הלכה כן אלא **כדאמר רבא אמר רב נחמן התם כשנרבעו ולבסוף עברו פליגי****

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא מז

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

הגמרא מבררת מדוע משתנה החיוב של בעל השור כשנכנס ברשות:

ברשות - הויא לה שן ברשות הניזק ושן ברשות הניזק חייבת - מכיוון שנתן לו בעל החצר רשות להיכנס, אזי מקנה לו מקום ונחשב כחצר הניזק (ושונה מחצר השותפים שפטור, ששם מדובר כששותף אחד הזיק לשני).

שלא ברשות - הויא לה שן ברה"ר, כלומר לאו חצר הניזק, **ושן ברשות הרבים פטורה.**

[עד כאן דף מז עמוד ב]

[משנה] (2) הכניס פירותיו לחצר בעל הבית - שלא ברשות והזקה בהם בעל הפירות חייב

אמר רב לא שנו שבעל הפירות חייב אלא שהוחלקה בהן, אבל אכלה הבהמה של בעל הבית יותר מדי ומתה, פטור. - הוה לה שלא תאכל.

אביי מתפלל מדיון זה, כדלהלן:

אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא.

(קושיה) דתניא הנותן סם המות לפני בהמת חברו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

מדיון אביי כך:

סם המות הוא דלא עבידא דאכלה, אבל פירות דעבידא דאכלה בדיני אדם נמי מיחייב -

לפי דברי רב ואמאי? הויא לה שלא תאכל.

(תירוץ 1) אמרי הוא הדין אפילו פירות נמי פטור מדיני אדם, והא קמ"ל דאפי' סם המות נמי דלא עבידא דאכלה, חייב בדיני שמים.

(תירוץ 2) ואיבעית אימא - סם המות נמי באפרזתא ^{עשב} שרגילה לאכול דהיינו פירי.

(קושיה) מיתיבי האשה שנכנסה לטחון חטים אצל בעל הבית שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית, פטור. אם הוזקה, חייבת.

ואמאי? לפי רב נימא הוה לה שלא תאכלי?!

(תירוץ) אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שהחלקה בהן?!

הגמרא מתקשה להבין מה היה הס"ד של המקשן:

(קושיה) ודקארי לה מאי קארי לה?

אמר לך בשלמא מתניתין קתני אם הוזקה בהן, שהוחלקה בהן הוא.

אבל הכא ברייתא קתני אם הוזקה, ולא קתני בהן אכילה הוא דקתני.

ואידך - אמר לך רב לא שנא.

הגמרא מקשה על מקרה הפוך, שאדם שנכנס ברשות, ובהמתו אכלה דבר ומתה,

שבעל החצר מתחייב בנזקו, והבינה שזה דומה למקרה של רב.

ת"ש הכניס שורו לחצר בעה"ב שלא ברשות, ואכל חטין והתריז לקה במעיו ומת,

פטור הבעל מלשלם.

ואם הכניס ברשות, בעל החצר חייב.

(קושיה) ואמאי ה"ל שלא יאכל?

(תירוץ) אמר רבא ברשות אשלא ברשות קרמית?!

ברשות שמירת שורו קבל עליו, ואפי' חנק את עצמו.

המקבל שמירה האם מקבל שמירת נזק של אחרים

למדנו לעיל מחלוקת רבי ורבנן, כשבעל החצר נתן רשות לאחר להיכנס, אם מתחייב

בשמירת נזקיו של הנכנס. לפי רבי, הוא לא מקבל, אמנם הוא מודה שאם קיבל עליו

במפורש שחייב. כעת הגמרא מסתפקת אם שמירה זאת כוללת גם נזקים של אחרים

שהזיקו את שורו של הנכנס או לאו:

איבעיא להו היכא דקביל עליה נטירותא מהו?

להלן צדדי הספק:

דנפשיה הוא דקביל עליה ששורו לא יגחנו.

או דלמא, אפילו נטירותא דעלמא קביל עליה קסיה?

ת"ש הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום ולא של בעל

החצר, אחר ואכלן, פטור.

ואם הכניס ברשות, חייב.

מאן פטור? ומאן חייב?

לאו, פטור בעל חצר, [וחייב בעל חצר]?! אלמא קיבל עליו שמירת מעלמא.

(דחיה) לא, פטור בעל השור וחייב בעל השור.

קס"ה תוספות ד"ה או דלמא אפילו מעלמא נמי. וא"ת דאפילו נשברו ברוח מצויה אמר לעיל דקביל וי"ל דמבעיא ליה אי הוי דחוי בעלמא או לא ועי"ל נטירותא דעלמא כגון בבהמות של אחרים דלא מסיק אדעתיה שיכנסו בחצרו ויגחו את שורו של זה מבעיא ליה אבל אם יצא השור חוץ מחצרו של בעל הבית ובאו שוורים ונגחווהו לא מבעיא ליה דהא פשיטא דמקבל עליה נטירותא אפילו מעלמא כיון שיצא חוץ לחצר:

קס"ד תוספות ד"ה הוה לה שלא תאכל. אין לפרש דלכך פטור דחשיב כרוח שאינה מצויה דהא לקמיה אמרין דברשות חייב גבי היה אוכל חטין והתריז ומת משום דברשות מקבל עליה נטירותא ומה בכך והלא ש"ח פטור ברוח שאינה מצויה כדפי' בריש המניח (לעיל דף כז:) אלא היינו טעמא כיון שבמתכונן מביא עליו דבר שמזיקו אינו ראוי זה להתחייב בכך:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא מח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

[אן, אם הבעל הבית עצמו הוזק בה חייב, שכל תקלה שהייתה שלו בשעת הנפילה, אפילו שהפקיר לאחר מכן, מחייבים אותו משום בור, למרות שלא כרהו הואיל ומוטל עליו לסלקו ולא סילק, נחשב כאילו כרהו.]
הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא,
(קושיה) אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי איכא למימר?
(תירוץ) אמרי סתם גללים אפקורי מפקיר להו.

ואמר רבא נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות-

והזיק בידים אפילו בלא כוונה את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו כגון אם הוא עומד במקומו ובא הבעל ונתקל בו, חייב.

הזיקו בעל הבית, פטור.^{קסז}

א"ר פפא לא אמרן אלא דלא הוה ידע ביה, אבל הוה ידע ביה הזיקו בעל הבית חייב - שהנכנס יכול לטעון: נהי דאית לך רשותא לאפקורי מחצרך, לאזוקי לית לך רשותא!

ואזדו לטעמייהו דאמר רבא ואיתימא רב פפא:

שניהם ברשות כגון ברה"ר או בחצר השותפים או שנתן לו בעל הבית להיכנס, או שניהם שלא ברשות כגון שרצין ברה"ר - הזיקו בידים זה את זה חייבין. [כוונת המשנה בדף (לב) בד"ן שניים שהיו רצים שמדובר באופן שלא הזיקו בידיים אלא הוזקו.]
הזוק זה בזה פטורין.
הגמרא מדייקת מהרשא:

אחד ברשות ואחד שלא ברשות, דברשות פטור, שלא ברשות חייב.

[עד כאן דף מח עמוד א']

[משנה] נפל לבור והבאיש מימיו חייב

אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש בשעת נפילה שהוא מזיק ממש, אבל לאחר נפילה, פטור - הוי שור: בור, ומים: כלים, היינו שכל החפצים הם ככלים, והזיקם היינו מיתתם, ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים.

הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא,

(קושיה) אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה, ואז לפני שהפקיר דינו כשור ולא בור, ומתחייב על הכלים, מאי איכא למימר?
אלא אי איתמר הכי איתמר-

אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש מגופו כגון שהיה מלולך, אבל הבאיש מריחו שהסירוחן של נבילה ממילא בא, ונבילה גרמא היא, פטור-גרמא בעלמא הוא, וגרמא בעלמא לא מיחייב.

ת"ש הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום אחר ונגחו, פטור.

ואם הכניס ברשות, חייב.

מאן פטור? ומאן חייב?

לאו פטור בעל חצר וחייב בעל חצר - אלמא דמתחייב בשמירה מעלמא.

(דחיה) לא, פטור בעל השור וחייב בעל השור.

(קושיה) אי הכי מאי ברשות ומאי שלא ברשות איכא - כאן א"א לתרץ כדלעיל, ולבאר

שנתינת רשות נחשב כשדה אחר, שהרי קרן חייב אפילו ברשות הרבים.

(דחיה) אמרי הא מני ר' טרפון היא דאמר משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם.

וכך מבאר את הברייתא:

ברשות - הויא לה קרן בחצר הניזק, ומשלם נזק שלם.

שלא ברשות - הויא לה קרן ברה"ר ולא משלמא אלא חצי נזק.

אשה הנכנסת לאפות ברשות - חייבת בשמירת שורו של בעל החצר

ההיא איתתא דעלתה למיפא בהווא ביתא. אתא ברחא ט"ז דמרי דביתא אכלה

ללישא, חביל נתחמם ומית.

חייבה רבא לאשה לשלומי דמי ברחא.

לימא פליגא אדרב דאמר רב הויא לה שלא תאכל!

(דחיה) אמרי הכי השתא?!

התם, שלא ברשות, לא קביל עליה נטירותא. הכא, ברשות קביל עליה נטירותא

- לאו משום שסובר שמקבל עליו שמירת בהמתו של בעל הבית, והרי הוא העמיד את המשנה

כרבנן הסוברים שבעל הקדרה לא מקבל שמירת בהמתו של בעל החצר, אלא שכאן זה שונה,

כמו שהגמרא תבאר.

(קושיה) ומאי שנא מהאשה שנכנסה לטחון חטין אצל בעל הבית שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית, פטור, ואם הוזקה חייבת - טעמא שלא ברשות, הא ברשות פטור?

(תירוץ) אמרי לטחון חטים, כיון דלא בעיא צניעותא מידי, לא בעי מסלקי מרוותא דחצר נפשיהו, ועליה דידיה רמי נטירותא,

אבל למיפא, כיון דבעיא היא צניעותא שמגלה זרועותיה, מרוותא דחצר מסלקי נפשיהו, הלכך עלה דידיה רמיא נטירותא.

החופר בור ברשות חבירו ובעל בית הפקיר את רשותו - בעל הבית חייב

אמר רבא הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, וחפר בה בורות שיחין ומערות -

בעל השור, חייב בנזקי חצר.

ובעל חצר, חייב בנזקי הבור, אם הפקיר את רשותו לאחר מכן:

אף על גב דאמר מר כי יכרה איש בור, ולא שור בור, הכא כיון דאית ליה להאיך בעל החצר למלויה לפני שהפקיר ולא קא מלייה, כמאן דכרייה דמי וכשמפקיר אחר כך

נותן תקלה ברה"ר.

ואמר רבא הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות-

והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו שנתקל בו, חייב.

רבץ, פטור - ס"ד כשרבץ ושיבר כלים או נתקל בו בעל הבית לאחר הרביצה.

(קושיה) ומשום דרבץ פטור?!

(תירוץ) אמר רב פפא שהרביץ גללים ונטפנו כליו^{קס"ז} של בעל הבית, דהויא גללים בור, ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים.

^{קס"ז} תוספות ד"ה וטינפו כליו. פ"ה דוקא כליו אבל הוא עצמו [הוזק] חייב בעל השור ולא פטורין ליה משום איש בור ולא שור בור דכל מידי דהוה דיליה בשעת נפילה כגון בגללים וכן נפלה גמלו ולא העמידה דמחייבת ליה משום בור אע"ג דאיהו לא כרייה אלא הגמל כרהו כיון דבשעת כרייה דידיה הוא ועליה רמי לסלוקיה ולא סלוקיה כמאן דכרייה דמי אף על גב דמפקיר להו בתר שעתא ולא דמי לשורו שחפר בור ברה"ר דחפירה לאו דידיה הוא ודליל הקשור ברגל התרנגול מאליו דליל לאו דידיה הוא עכ"ל משמע מתוך פ"ה למאי דמסקינן סתם גללים אפקורי מפקר להו דלא פטורין אלא כליו דוקא אבל הוא עצמו חייב ולר"י נראה דודאי מעיקרא דס"ד דלא אפקריה לא פטר אלא כליו אבל לפי המסקנא דאמר דמפקר להו אפי' הוא עצמו פטור מידי דהוה אמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס ונפילת גמלו מוקמינן

דאתקל ואתקלא ביה גמליה או דרך שרעתא דנהרא דהוי פושע אבל הכא דלא פושע אע"פ שאם לא היה מפקיר היה חייב לסלק מ"מ השתא דהפקירה פטור ופ"ה נראה יותר שאין נראה שחוזר ממה שלא פטר אלא כליו וחשיב האי מפקיר נזקין לאחר נפילת פשיעה שפושע הוא שמכניס שורו שלא ברשות שדרכו להרביץ גללים.
^{קס"ז} תוספות ד"ה הזיקו ב"ה פטור. וא"ת מתניתין היא בפרק המניח (לעיל דף לב: ושם) גבי מבקע דחייב כשמבקע ברה"י והזיק ברה"י אחר אבל הזיק באותו רשות היחיד פטור וי"ל דהוה סלקא דעתך התם משום דאיכא תרי ספיקי שמא לא תהא בקעת נתתזת וגם לא יבא שום אדם שם ויזק:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא מח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

כעת הגמרא מסיימת את הקושיא:
קושיא (רישא רבנן וסיפא רבי?)

[משנה] היה אביו או בנו לתוכו משלם את הכופר

ואמאי הא תם הוא ושור מועד בלבד הוא דמתחייב בכופר.

(תירוץ) אמר רב במועד ליפול על בני אדם בבורות עסקינן.

(קושיא) א"ה בר קטלא הוא? איך הגיע להיות מועד, הרי שור תם שהרג נסקל.

[לגבי שור מועד לנגיחות לעיל למדנו במה מצינו שנעשה מועד, כגון שהרג וברח, ואין מכירים את השור, הזמנו זוממי זוממים, אמנם בבור א"א לומר שברח, וגם לא מכירים ולא הזמנו לא שייך, שהרי יש קול בדבר.]

א. אמר רב יוסף דחזא ירוקא ובא לאכול ונפלק^ס. ר"ל בנפילות הראשונות נפל לבור בלא כוונת הריגה, ולא היה לו חיוב מיתה כלל, והיינו שן להנאתו, וצריך שיעשה ג' פעמים כיוון שזה דבר קצת משונה וצריך להתחזק בכך ג' פעמים כדי להיות דרך, וכמו כן מצינו לגבי רגל בשור שהלך ע"ג תינוקות שמשלם כופר בלא כוונה וחיוב מיתה. [ושונה לגבי נגיחה, שנחלקו רב ושמואל (מד) האם למרות שהשור אינו בסקילה ישנו בכופר או לא, ששם סבר רב שגזירת הכותב הוא שכופר חייב דווקא כשהשור בסקילה].^{קסט}

ב. שמואל - המשנה דיברה בתם, הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר, וכוונת המשנה שחייב היינו חצי כופר. [אפילו ברשות הרבים חייב.]

ג. עולא - המשנה דיברה בתם - ר' יוסי הגלילי היא, דאמר כר' טרפון דאמר קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם, ה"נ כופר שלם משלם.

בשלמא לעולא היינו דקתני היה אביו או בנו לתוכו, והיינו בחצר הניזק דווקא.

אלא לשמואל מאי איריא אביו או בנו אפילו אחר נמי.

(תירוץ) אורחיה דמילתא קתני.

ואם הכניס ברשות בעל חצר חייב - מחלוקת רבי ורבנן

נתבאר במשנה מחלוקת רבי ורבנן. באופן שבעל החצר נתן רשות לקדר להיכנס, ובעל החצר הזיקו, שרבי סובר שנתן לו רק רשות כניסה אך לא מוטל עליו להיזהר ששורו לא יזיקו, ולעומת זאת, רבנן סוברים שבעל החצר קיבל אחריות ולכן צריך לשלם את הזיקו. להלן נחלקו רב ושמואל כיצד ההלכה.

איתמר -

א. רב אמר הלכתא כר"ק - ובעל החצר חייב.

ב. ושמואל אמר הלכתא כרביק^ע - בעל החצר פטור.

ישנם שלוש מקרים באדם שנכנס עם שורו לחצר חבירו: א. נתן לו רשות אך אמר שבעל השור ישמור את שורו, ב. נתן רשות סתם, ג. המעולה - שבעל החצר מקבל עליו לשמור את השור. בכרייתא למטה, יבואר ברישא את המקרה הראשון ובסיפא את המקרה האחרון, והגמרא דנה כיצד הדין במקרה האמצעי (סתם):

תנו רבנן -

(1) כנוס שורך ושמרנו: הזיק, בעל השור חייב. הזקק, בעל החצר, פטור.

(2) כנוס שורך ואני אשמרנו: הזקק, בעל החצר חייב. הזיק, בעל השור פטור.

הא גופא קשיא - הגמרא מפרטת:

אמרת (1) כנוס שורך ושמרנו הזיק חייב הזקק פטור - טעמא דא"ל שמרו, דחייב בעל השור ופטור בעל חצר, **הא סתמא, חייב בעל חצר ופטור בעל השור. דבסתמא מקבל עליה נטירותא.**

אימא סיפא (2) כנוס שורך ואני אשמרנו, הזקק חייב הזיק פטור - טעמא דאמר ליה ואני אשמרנו, הוא דמתחייב בעל החצר ופטור בעל השור, **הא סתמא חייב בעל השור ופטור בעל חצר - דבסתמא לא מקבל עליה נטירותא.**

אתאן לרבי דאמר עד שיקבל עליה נטירותא בעל הבית לשמור.

- א. א"ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו, היינו רישא רבנן וסיפא רבי.
- ב. רבא - כולה רבנן.
- היא איידי דנסיב רישא שמרנו תנא סיפא ואני אשמרנו.
- ג. רב פפא - כולה רבי היא. וסיפא איירי שאמר 'אני אשמרנו', אך ברישא אל תדייק סתם שחייב בעל החצר ופטור בעל השור, אלא נקט שמור לומר שבזה שור תם משלם נזק שלם, אבל בסתם, למרות שמתחייב, מ"מ חייב חצי נזק בלבד (חצר השותפים).
- וסבר לה כר' טרפון דאמר קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם, הלכך אמר ליה שמרו, לא מקני ליה מקום בחצר והויא ליה קרן בחצר הניזק, וקרן בחצר הניזק משלם נזק שלם.
- לא אמר ליה שמרו, אקנויי אקני ליה מקום בחצר, והויא ליה חצר השותפין וקרן בחצר השותפין אינו משלם אלא חצי נזק.

מתניתין

- 1) שור שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה, ויצאו ילדיה, פטור מדמי ולדות.
- 2) ואדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה, ויצאו ילדיה. משלם דמי ולדות.

כיצד משלם דמי ולדות?

- א. [ת"ק] שמיין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה, וכמה היא יפה משילדה.
- ב. אמר רבן שמעון בן גמליאל א"כ משהאשה יולדת משבחת! אלא שמיין את הולדות כמה הן יפין,

ונותן לבעל שהתורה זכתה לו 'בעל האשה'.

ואם אין לה בעל, נותן ליורשיה.

היתה שפחה ונשתחררה ר"ל שנשתחררה עתה מקרוב, שאין לה בנים, או גירות ואין לה בעל, פטור - והיינו משום שגר שאין לו יורשים כל הקודם לזכות בנכסיו, זכה, ולכן המזיק זוכה לפני כולם במה שבידו. [נה"ה אם ישראלית נישאת לגר ומת, פטור, שדמי הוולדות שייכים לו, ונקט דוגמה זו, לפי שסתם משוחררת נשואה למשוחרר, וגזירה לגר.]

[עד כאן דף מח עמוד ב]

^{קסט} דקאמר הכא במועד ליפול על בני אדם בבורות לא הזכיר בני אדם אלא בשביל אחרונה דבג' הראשונים לא חיישינן אלא שיהא מועד ויעשה אורחיה להפיל עצמו בבור לאכול הירק:

^{קע} רש"י עם תוספת ביאור של המהר"ם ברש"י. לכאורה נראה דהלכתא כשמואל בדיני וצ"ע דרבא קאמר לעיל הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות וחפר בו בורות שיחין ומערות בעל השור חייב בנזקי חצר משמע אבל ברשות פטור ואי כרבי אפי' ברשות חייב דלרבי סתמא חייב בעל השור וכולה סוגיא דלעיל מסיק רבא כרבנן ואפי' נשברו ברוח ואפי' חנק עצמו:

^{קסז} תוספות ד"ה דחזא ירוקא ונפל. רש"י מוקי ההיא דהיה מתחכך בכותל בג' פעמים הראשונים לא היתה כוונתו להתחכך אלא בכוונה להפיל על האדם ופטור דקתני התם אהך אחרונה שהיתה להתחכך והראשונות אהנו שנעשה מתוך כך מועד ובהך אחרונה חשיב ליה משונה קצת שהרג בנפילת הכותל ולכן לא נחשב מועד אלא מחמת הראשונות וזהו דוחק דחשיב משונה מה שעושה להנאתו לאכול ירוקא או להתחכך וגם תימה הוא לומר דהוי מועד בהפלת כותל אחרונה שהיתה שלא בכונה על ידי הראשונות שהיו בכונה ולפירושנו צ"ל דהא

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא מט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל זיל
עופדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

גמרא

למדנו לעיל (מב) את דרשת רבי יוסי הגלילי מ'בעל השור נקי' דהיינו נקי מדמי ולדות, והסביר רב אדא בר אבהו שנלמד משם שאם שור התכוון ליגח אשה מעוברת, אינו משלם דמי וולדות. ועכשיו הגמרא מחשבת את זאת לפי משנתיו.

טעמא דמתכוין לחבירו - הא מתכוין לאשה, משלם דמי ולדות.

לימא תיהוי תיבבא דרב אדא בר אבהו, דאמר שוורים שנתכוונו לאשה פטורים מדמי ולדות?

(תירוץ) אמר לך רב אדא בר אבהו - הוא הדין דאפי' נתכוונו לאשה נמי פטורים מדמי ולדות, והא דקתני שור שהיה מתכוין לחבירו:

אידי דקא בעי למיתנא סיפא⁽²⁾ אדם שהיה מתכוין לחבירו, דהכי כתיב קרא 'כי יבצ' (מתכוין), קתני רישא נמי שור שהיה מתכוין לחבירו.

שור שנגח את השפחה - דמי ולדות

אמר רב פפא שור שנגח את השפחה, ויצאו ילדיה, משלם דמי ולדות - חמרתא מעברתא בעלמא הוא דאזיק, דאמר קרא שבו לכם פה עם החמור, עם הדומה לחמור. קט

כיצד משלם דמי ולדות

(קושיה) דמי ולדות שבח ולדות מיבעי ליה ר"ל בשומא זו כלול גם דמי שבח ולדות? (תירוץ) הכי נמי קאמר כיצד משלם דמי ולדות ושבח ולדות. שמין את האשה כמה היא יפה בשביל הוולדות עד שלא ילדה, וכמה היא יפה משילדה שנפחתו דמיה ונותן זה לבעל.

[אמנם, אם כחש גופה מחמת החבלה, וכרגע שווה פחות ממה שהייתה לפני ההריון, שהייתה בריאה, היינו נזק ודינו כך: היה במקום נסתר, הבעל מקבל שלישי והוא השאר, ובגלוי, הבעל מקבל שתי שלישי.]

שיטת רשב"ג

אמר רשב"ג א"כ משהאשה יולדת משבחת.

עתה הגמרא מתפלאה איך רשב"ג הבין בדברי ת"ק שהאשה משבחת כשיוולדת, הא אדרבה, הרי משמע מדבריו שהיא הופחתה.

(קושיה) מאי קאמר?

א. רבה -

"ה"ק וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד, והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד שקודם הייתה מסוכנת ודמיה פחותים, ואזי המזיק לא משלם כלום!

אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל.

תניא נמי הכי-

וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד? והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד, אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל.

ב. רבא - רשב"ג מודה שאשה משבחת קודם הלידה כמו ת"ק, אלא שהוא מקשה מדוע הבעל מקבל גם דמי שבח נפחה, שהייתה בהריון, שהרי זה גם שייך לאשה.

הכי קתני: וכי אשה למי שיוולדת משבחת, ואין לעצמה בשבח ולדות כלום!?! אלא שמין את הולדות, ונותנין לבעל.

ושבח ולדות פחת דמי נפח גופה חולקין, כיוון שבאים מחמת שניהם.

תניא נמי הכי-

אמר רשב"ג וכי אשה למי שיוולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום!?! אלא שמין נזק בפני עצמו כחש הגוף מחמת החבלה, וצער בפני עצמו,

ושמין את הולדות ונותנין לבעל,

ושבח ולדות חולקין.

עד עתה, למדנו שני הסברים במשנה בדעת רשב"ג והבאנו סיוע מברייטא לכל אחד, עכשיו הגמרא מקשה שישנה סתירה בדברי רשב"ג עצמן בין הברייטות, והיינו האם אשה משבחת כשהיא בהריון או להיפך.

(קושיה) קשיא דרשב"ג אדרשב"ג?

(תירוץ) ל"ק-

כאן במבכרת דמיה פחותים קודם לידה שהיא מסוכנת.

כאן בשאינה מבכרת.

מחלוקת רבנן ורשב"ג - שבח וולדות

כעת הגמרא מבארת את המחלוקת בין רבנן ורשב"ג לגבי שבח וולדות, שרשב"ג סובר שגם האשה מקבלת ורבנן סברי שהבעל בלבד, ונחלקו כיצד לדרוש את הפסוק, כדלהלן:

רבנן - שבח ולדות לבעל.

כדתנן משמע שנאמר ויצאו ילדיה איני יודע שהיא הרה!?! מה ת"ל הרה לומר לך שבח הריון לבעל.

רשב"ג - לאשה ובעל.

הרה דריש ביה כך:

דתניא ר"א בן יעקב אומר לעולם אינו חייב עד שיכנה כנגד בית ההריון.

אמר רב פפא לא תימא כנגד בית הריון ממש, אלא כל היכא דסליק ביה שיחמא חמימות לולד והיינו כנגד החלל כולו, לאפוקי יד ורגל דלא.

היתה שפחה ונשתחררה או גירות פטור

יבואר מחלוקת כיצד הדין בגירות או שפחה, במקרה שנחבלו אחר מיתת בעליהם, אם המזיק זכה בהם, או שכעת הזכות הזאת עוברת לאשה ומתחייב לשלם לה.

א. רבה לא שנו אלא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר, דכיון דחבל בה בחיי הגר זכה בהו גר, וכיון דמת הגר, זכה בהו מן הגר.

אבל חבל בה לאחר מיתת הגר זכיא לה איהו בגוייהו, הוולדות הם נכסי הבעל

וכשמת, היא החזיקה בהם, ומיחייב לשלומי לה לדידה.

ב. א"ר חסדא מרי דיכי בעל השומע הזאת אטו ולדות צרריקעב נינהו קשרי מעות

שתזכה בהם מן הפקר וזכיא בהו!?

אלא איתיה לבעל, זכה ליה רחמנא. ליתיה לבעל, לא.

(קושיה) מיתיבי הכה את האשה ויצאו ילדיה-

נותן נזק וצער, לאשה. ודמי ולדות, לבעל.

אין הבעל, נותן ליורשיו.

אין האשה, נותן ליורשיה - הגמרא העמידה לעיל (מג) בגרושה.

היתה שפחה ונשתחררה או גירות, זכה - אלמא דאפילו שחבל לאחר מיתת הגר זכה בה.

(תירוץ 1) אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר!?! הכא נמי שחבל בה בחיי הגר ומת הגר.

(תירוץ 2) ואיבעית אימא-

לאחר מיתת הגר ותני זכתה.

[עד כאן דף מט עמוד א']

לימא כתנאי-

בת ישראל שנשאת לגר ונתעברה ממנו, וחבל בה: הדין תלוי:

בחיי הגר: נותן דמי ולדות לגר.

לאחר מיתת הגר:

א. תני חדא חייב,

ב. ותני חדא פטור.

קטב תוספות ד"ה אטו ולדות צררי נינהו. ביורשים לא פליג רב חסדא ומודה הוא דזכו דהא בכתובות בפרק נערה (דף מג): אצטריך קרא למעוטי שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו והכא ליכא מיעוט ועוד מדפריך לרבה מברייטא דהכה את האשה ומוקי לה שחבל בחיי הגר אבל לרב חסדא משמע דניחא לאחר מיתת הגר ודווקא גר אבל כשאינו גר משלם דמי ולדות ליורשים:

קטב תוספות ד"ה חמרתא מעברתא כו'. וא"ת הא גבי בור תנן בשלהי פרקין נפל לתוכו עבד או אמה פטור ולא אמרין דהוי חמרתא מעברתא ולא נעמטיה משור ולא אדם ו"ל דהכא לא מיעט הכתוב שור בדמי ולדות אלא במקום שהולדות של בעל כדכתי' בעל האשה אבל כאן הולדות לאדון דכתיב האשה ילדיה תהיה לאדוניה:

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא מט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כ:)

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

1. מאי לאו תנאי נינהו?

לרבה ודאי תנאי היא – הברייתא הפוטרת אינה סוברת כמותו, ולכן הוא מוכרח לומר שסובר כמ"ד שמחייב.

אלא לרב חסדא מי לימא תנאי היא או שיכול להסביר שחייב מתייחס למקרה אחר?

1. **(תירוץ) ל"ק:** שניהם סוברים שפטור מדמי ולדות, ורק נחלקו לגבי שבח ולדות.

במחלוקת בין רבנן ורשב"ג לגבי שבח ולדות.

הא רבנן פטור – הסוברים שכל השבח לבעל, ולכן המזיק זוכה בו.

הא רשב"ג חייב – לגבי החצי ששייך לה והיא קיימת.

[אכן רבה לא יכול לתרץ כך, שסובר שהאשה זוכה מהוולד מן ההפקר הואיל והיא מוחזקת בו בשעת מיתה, ואיך יתכן לומר שפטור היינו שלא זוכה בשבח וולדות אך זוכה בוולדות].
הגמרא מקשה מדוע התנא מביא את החיוב של שבח וולדות במקרה שמת הבעל, הרי זכות זו שייכים לה גם מחיים.

(קושיה) אי רשב"ג, מאי אריא לאחר מיתה אפי' מחיים נמי אית לה פלגא?

(תירוץ) מחיים אית לה פלגא, לאחר מיתה כוליה – שזוכה בחלק שבח הוולדות של בעלה.

2. **(תירוץ) ואיבעית אימא הא והא רשב"ג-**

כאן חייב **בשבח ולדות**, היינו אפילו בחלק המגיע לבעל.

כאן פטור **בדמי ולדות**.

הגמרא מקשה שהתירוץ הנ"ל, מאפשר ללמוד מזה חידוש דין נגד סברת רבה, כדלהלן:

(קושיה) אמרי משבח ולדות, לישמע דמי ולדות – כמו החלק של בעלה שהיא זוכה מדוע לא זוכה גם בדמי הוולדות, ומה הבדל שיש ביניהם?

ומדרשב"ג, לישמע לרבנן – הרי רבנן חלקו על רשב"ג רק על מחיים, אכן, לאחר מיתה אנו יכולים ללמוד שזוכה בכל השבח השייך לו מחיים.

(תירוץ) אמרי לא, שבח ולדות דשייכא ידה בגוייהו, זכיא בהו בכולה – אמנם לרבנן שאינו זוכה אפילו בחצי ואינה זוכה לאחר מיתה.

דמי ולדות דלא שייכא ידה בגוייהו, לא זכיא בהו כלל – לכן מתורצת הקושיא ראשונה.

המחזיק בשטרותיו של גר – האם קנה את השטר

גר (מלווה) שהלווה מעות לישראל (לווה) ונתן לו שטר מלווה, שע"ז הגר יכול לגבות מקרקעותיו אם לא ישלם את חובו. להלן, הגמרא דנה באופן שהגר מת, ואזי הלווה אינו משועבד לו, כיצד הדין באדם המחזיק שטר זה, האם קונה את הנייר או לא.

בעי מיניה רב ייבא סבא מר"נ המחזיק בשטרותיו של גר מהו לקנות הנייר?

להלן צדדי הספק:

מאן דמחזיק בשטרא אדעתיה דארעא הוא דמחזיק, ובארעא הא לא אחזיק קע"ג, ושטרא נמי לא קנה דלאו דעתיה אשטרא ולכן אם אדם אחר החזיק בו לצור על פי צלוחיתו קנה.

או דלמא דעתיה נמי אשטרא,

א"ל עני מורי ענני מורי וכי לצור ע"פ צלוחיתו הוא צריך שיהא דעתו על הנייר מעיקרא?!

א"ל לצור ולצור.

משכונו של ישראל ביד גר ומשכונו של גר ביד ישראל – ומת הגר

אמר רבה משכונו של ישראל ביד גר, ומת הגר, ובא ישראל אחר והחזיק בו מוציאין אותו מידו - כיון דמית ליה גר, פקע ליה שעבודיה – ועומד ברשות הבעלים.

משכונו של גר ביד ישראל ומת הגר, ובא ישראל אחר והחזיק בו:

זה קנה מלווה כנגד מעותיו וזה המחזיק קנה את השאר העודף מדמי ההלוואה.

הגמרא מקשה, מדוע המלווה לא זוכה בשאר, הרי המשכון עומד בחצרו, וישנו דין שחצירו קונה כמו ידו של אדם.

(קושיה) ואמאי תקני ליה חצירו? דהאמר רבי יוסי בר חנינא חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו?

(תירוץ) אמרי הכא במאי עסקינן דליתיה דהיינו המלווה לא נמצא בעיר.

הגמרא מבארת מדוע משתנה הדין אם נמצא או לאו:

כל היכא דאיתא לדידיה, דאי בעי מקני [מצין] קני, קניא ליה [נמין] חצירו. כל היכא דליתיה, לדידיה דאי בעי הוא למיקני לא מצי קני, חצירו נמי לא קניא.

(מסקנה) והלכתא קע"ג דליתיה למשכון בחצירו של מלווה. בעת שמת הגר דלא קנה –

אבל אם נמצא קנה חצירו.

מתניתין

החופר בור ברה"י ופתחו לרה"ר וכ"ש אם חפר ברה"ר ופתחו ברה"ר, שלא תאמר דווקא

בור שיש לו בעלים מתחייב,

או ברה"ר ופתחו לרה"י קע"ג ואחר כך הפקיר את רשותו,

ברה"י ופתחו לרה"י אחר אע"פ שאין כאן צד רשות הרבים.

מכל הנ"ל חייב.

גמרא

וְכִי־יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אֹרְחָה אִישׁ בֵּר וְלֹא יִכְסֹוּ וְנָפְלָ-שָׁמָּה שׂוֹר אֹרְחָה:
בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו:
ת"ר-

א. **ר' ישמעאל - החופר בור ברה"י ופתחו לרה"ר** כיוון שהתקלה ברה"ר הרי כאילו חפרו ברה"ר, חייב - וזהו בור האמור בתורה.

ב. **ר"ע - אומר הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו זהו בור האמור בתורה.**

(א רבה-

בבור ברה"ר - כ"ע לא פליגי דמחייב - אמר קרא כי יפתח וכי יכרה אם על פתיחה חייב, למרות שהוא לא חפר את הבור אלא רק גילהו חייב, על כרייה לא כל שכן?! אלא

שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כרייה באה לו דהיינו שאין לו חלק בו, אלא על מעשה כירה או חפירה.

לא נחלקו אלא בבור ברשותו קע"ג – שרבי ישמעאל חולק על ר"ע בבור ברשותו וסובר שבעל הבור טוען שלא שהפקיר את רשותו כדי להתחייב על הזיקו.

ר"ע סבר בור ברשותו נמי חייב דכתיב בעל הבור בבור דאית ליה בעלים קאמר רחמנא אצל תשלומים אך לגבי נזיקים הפסוק מתייחס אפילו על בור ברה"ר.

זהו בור האמור בתורה - זהו בור שפתח בו הכתוב תחלה לתשלומין – וכך כוונת ר"ע - מדוע אתה פטרת בור ברשותו הרי הוא בור האמור אצל תשלומים.

ור' ישמעאל סבר בעל התקלה – ולעולם ברה"ר.

[עד כאן דף מט עמוד ב]

קע"ג תוספות ד"ה ברה"ר ופתחו לרה"ר. פירש בקונט' והפקיר רשותו וה"ה אם מתחילה סמכיה לרה"ר ולא הוצרך לפרש בהפקיר רשותו אלא משום דמשמע ליה לישנא דפתחו לרה"ר באמצע רה"ר כדמוכח בגמרא דקתני ברה"ר ופתחו לרה"ר פטור דמוקי שלא הפקיר לא רשותו ולא בור ומעיקרא ס"ד כשהפקיר רשותו ולא בור והיינו משום דמשמע ליה ופתחו לרה"ר באמצע רה"ר: קע"ג תוספות ד"ה בבור ברשותו. פ"י בקונט' דקסבר [ר"י] דכי אפקרינא רשותאי לא ליחייב אנא בהזיקא אפקריניה משמע דרוצה לומר אם סמך הבור מתחילה לרה"ר חייב לכולי עלמא ואין משמע כן ועוד דבסמוך אמר הא לאו לאושין חייב ואוקמה רבה כר"ע אבל לרבי ישמעאל משמע דפטור וי"ל דהיינו טעמא משום דא"ל תורך ברשותי מאי בעי שלא היה לו להתקרב כל כך אצל רשותי שתפול בבור:

קע"ג הלחם משנה ביאר שאפילו אם כיוון לזכות בקרקע, אינו זוכה שהרי הלווה מוחזק בה. קע"ג תוספות ד"ה והלכתא דליתיה בחצר. פ"ה דאמשכון קאי דאם איתיה בחצר קני אע"פ שאין עומד בצד שדהו וצריך לומר דאירי בחצר המשתמרת דאי בחצר שאין משתמרת לא קנה אלא אם כן עומד בצד שדהו כדאיתא בפ"ק דב"מ (דף יא. ושם). ולמאי דס"ד דאירי כשהמשכון בחצר ובעל החצר אין כאן זה אינו כפי המסקנא של ב"מ ולר"י נראה דמעיקרא נמי הכי ס"ל דאירי בחצר שאין משתמרת ולא קנה אלא אם כן עומד בצד שדהו וכן משמע נמי מבא זה והחזיק בה אם כן לא היתה משתמרת אצל זה והא דקאמר והלכתא דליתיה בחצר אבעל חצר קאי כלומר שיוניא דשנין שיוניא הוא:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נ

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

רבי ישמעאל		רבי עקיבא		משנה	רבה
רשות הרבים	ברשותו	רשות הרבים	ברשותו		
חייב	פטור	חייב	חייב	כר"ע	רבה
חייב	פטור	חייב	חייב	כרבי ישמעאל	רב יוסף

ת"ר-

חפר ופתח ומסר לרבים, פטור.

חפר ופתח, ולא מסר לרבים, חייב. שאמר לבני עירו כן - בור זה שחפרתי צריך לכם לשתות מי גשמים המתכנסים שם וראויה לבהמות לשתות מהן הרי זה מסור לכם.

נחוניא חופר בורות

וכן מנהגו של נחוניא חופר בורות שיחין ומערות שהיה חופר ופוחת ומוסר לרבים לעולי רגלים.

וכששמעו חכמים בדבר, אמרו קיים זה אף הלכה זו.

תנו רבנן מעשה בביתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור גדול. באו והודיעו את רבי חנינא בן דוסא.

שעה ראשונה, שעדיין אפשר לה לחיות בתוך המים, אמר להם שלום כלומר תעלה. שניה, אמר להם שלום.

שלישית, שאם שנמצאת עדיין שם א"א לה לחיות, אמר להם עלתה ודאי. אמרו לה מי העלך?

אמרה להם זכר של רחלים אילו של יצחק נזדמן לי וזקן אחד מנהיגו אברהם. אנשים התפלאו על רבי חנינא בן דוסא איך הוא ידע את זאת.

אמרו לו נביא אתה?

אמר להם לא נביא אנכי, ולא בן נביא אנכי, אלא כך אמרתי דבר שאותו צדיק מצטער בו לחפור בורות לעולי רגלים, יכשל בו זרעו!?

אמר רבי אחא אף על פי כן מת בנו בצמא שנאמר וסביביו נשערה חוט השערה מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו והיינו הצדיקים הדבקים בו, אפילו כחוט השערה.

ר' נחוניא אמר מהכא אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו והיינו מטיל אימת משפטיו עליהם.

אמר ר' חנינא כל האומר הקב"ה ותרן לעבור על כל פשעם הוא יותרו חיינו ר"ל יופקרו חיינו וגופו, שמורה אל הבריות לחטוא שנאמר הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט.

[עד כאן דף נ עמוד א]

א"ר חנא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב ארך אפים, ולא כתיב ארך אף?

אריך אפים לצדיקים ולרשעים.

לא יסקל אבנים מרשותו לר"ה

ת"ר-

לא יסקל לפנות אבנים אדם מרשותו לר"ה.

מעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לר"ה, ומצאו חסיד אחד אמר לו' ריקה מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך הרי היה רשותו, לרשות שלך ר"ה כל ימיו שלו הוא!

לגלג עליו שלא הבין כוונתו.

לימים נצרך למכור שדהו, והיה מהלך באותו ר"ה ונכשל באותן אבנים.

אמר יפה אמר לי אותו חסיד מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך!

ג) ורב יוסף-

אמר בבור ברה"י כולי עלמא לא פליגי דמחייב - בעל הבור אמר רחמנא, בבור דאית ליה בעלים עסקין.

כי פליגי - בבור ברה"ר:

רבי ישמעאל - סבר בור ברה"ר נמי חייב, שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כרייה באה לו.

לפי רבי ישמעאל, כיוון ששני הבורות כתובים בתורה, מדוע קרא לבור ברשות הרבים בור האמור בתורה, ועל זאת הגמרא מבארת - כדלהלן:

זהו בור האמור בתורה - זהו בור ברשות הרבים שפתח בו הכתוב תחלה לניזקין,

ר"ע - דווקא ברשות היחיד והפקיר רשותו ולא בורו, שאזי ממונו הזיק והיינו 'בעל הבור' אך ברשות הרבים לאו ממונו הוא. הנהו מוצרך צריכי.

דאי כתב רחמנא כי יפתח, הוה אמינא פותח הוא דסגי ליה בכסוי, כורה לא סגי ליה בכסוי עד דטאים ליה יסתום וימלא עפר.

ואי כתב רחמנא כי יכרה, הוה אמינא כרייה הוא דבעי כסוי, משום דעבד מעשה, אבל פותח דלא עבד מעשה אימא כסוי נמי לא בעי, קמ"ל.

(קושיה) מיתיבי-

בבב"א ז"ל מובא ברישא (1) ובספא (2) דיני בור ברשותו, באחד פטור ובשני חייב. עתה הגמרא מקשה לדעת רבי יוסף הסובר שלכ"ע בור ברשותו חייב, איך הוא יפרש את ברייתא הזאת, שאינו יכול לפרש ששניה במחלוקת תנאים, כדלהלן:

1) החופר בור ברה"ר ופתחו לרה"י פטור אפילו הפקיר רשותו, ואף על פי שאינו רשאי לעשות כן לפי שאין עושין חלל תחת רה"ר. [אם נפתח הכיסוי שמכסה

ברשות הרבים, חייב.]

2) החופר בורות שיחין ומערות ברשות היחיד ופתחו לרה"ר, חייב.

3) והחופר בורות ברה"י הסמוכה לרשות הרבים, כגון אלו החופרים לאושין והיינו יסוד לחומת ביתו על פני רוחב הבית אצל רה"ר, פטור - דינו כחופר בור ברשותו,

למרות שלא הפקירו אך כיוון שרבים עוברים שם אינו יכול לומר 'מדוע אתה ברשותי'!

ור' יוסי בר' יהודה מחייב, עד שיעשה מחיצה עשרה או עד שירחיק ממקום דריסת רגלי אדם וממקום דריסת רגלי בהמה, ארבעה טפחים.

טעמא (3) דלאושין, שדרך לעשות כן ואינו פושע, הא לאו לאושין חייב - אלמא בור ברשותו חייב.

לכאורה, לגבי בור ברשותו ישנה סתירה בין הרישא (1) לספא, עתה הגמרא מחשבת לפי רבה ורב יוסף איך לבאר את הברייתא.

הא מני בשלמא לרבה-

רישא (1) ר' ישמעאל וסיפא (3) ר"ע.

(קושיה) אלא לרב יוסף-

בשלמא סיפא דברי הכל - שסובר שבור ברשותו לכ"ע חייב.

אלא רישא מני לא רבי ישמעאל ולא ר"ע? שהרי הוא סובר דכ"ע בור ברשותו חייב. (תירוץ) אמר לך רב יוסף כולה דברי הכל היא-

ורישא שלא הפקיר לא רשותו ולא בורו - לא כמו שהגמרא הבינה בהתחלה. והחידוש ברישא שאינו יכול לעשות חלל תחת רשות הרבים.

אמר רב אשי השתא דאוקימתא לרב יוסף לדברי הכל, לרבה נמי לא תוקמה כתנאי -

מדרישא ר' ישמעאל סיפא נמי ר' ישמעאל. וטעמא דלאושין הא לאו לאושין, חייב כגון דארווח ארווחי לרה"ר - ר"ל הפקיר רשותו ונתנו לרבים, ובאותו מקום עושה לאושין,

וכיוון שעושה לצורך אושין פטור.

מיתיבי החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרה"ר, חייב.

ברה"י הסמוכה לרה"ר, והיינו הפקיר רשותו, פטור.

בשלמא לרבה כולה ר' ישמעאל היא- והיינו רישא כרבי ישמעאל וסיפא לכ"ע.

אלא לרב יוסף בשלמא רישא רבי ישמעאל,

אלא סיפא מני לא ר' ישמעאל ולא ר"ע - שהרי לכו"ע חייב.

(תירוץ) אמר לך בחופר לאושין, ודברי הכל.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נ

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (טוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

ואם הזק בן, חייב.

(קושיה) נפל לתוכו שור או חמור ומת פטור - לאו משום דלית ביה חבטה?

(תירוץ) לא, משום דלית ביה הבלא, וכ"ש שאין לו חבטה.

(קושיה) אי הכי אם הזק בן חייב, הא לית ביה הבלא?

(תירוץ) אמרי אין הבלא למיתה, ויש הבלא לנזקין וחלה מחמת ההבל שהכחישו.

השור שנפל לאמת המים – חבטה פחות מעשרה / טריפה

להלן יבואר דעת רב נחמן, שהגמרא בהתחלה הבינה שהוא סובר שישנה חבטה בפחות מעשרה טפחים. ולבסוף, הגמרא מסיקה שגם הוא מודה שאין חבטה מפחות מעשרה.

ההוא תורא דנפל לאריתא יאור דדלאי אמת המים משקה שדות, והייתה עמוקה אמה

ורחבה אמה. שחטיה מריה.

ישנם י"ח סימני טריפות המנויים במסכת חולין (פרק אלו טריפות), ואחד מהם הוא ריסקו אברים והיינו שאם הבהמה נפלה ממקום גבוה, אע"פ שלא ראינו שום מכה, חוששים שהיא נטרפה. אם בהמה זו חיה מעת לעת לאחר הנפילה, או שהתחילה להלך מיד, זה סימן שהיא לא טריפה.

טרפיה רב נחמן – ששור זה לא עמד, ולא המתין גם מעת לעת.

אמר רב נחמן 'אי שקיל מריה דהאי תורא קבא דקמחא הוצאותיו עד שיבא לפני

חכמים לשאול ואזל תנא בי מדרשא' אם שהתה מעת לעת כשירה, לא אפסדיה

לתורא דשוחה כמה קבי שהיה ממתין מעט לעת!

מהסיפור הזה, אנו לומדים: קסבר ר"נ יש חבטה בפחות מעשרה.

(קושיה) איתיביה רבא לרב נחמן היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או

חמור ומת פטור.

מאי טעמא לאו משום דלית ביה חבטה?

(תירוץ) לא, משום דלית ביה הבלא.

(קושיה) אי הכי, הזק בן חייב - הא לית ביה הבלא, אך חבטה יש בו, ופטור כרב?

(תירוץ) אמר ליה אין הבל למיתה, ויש הבל לנזקין.

[עד כאן דף נ עמוד ב]

מתניתין

מתני' החופר בור ברה"ר ונפל לתוכו שור או חמור, חייב.

אחד החופר בור עגול שיח ארוכה וקצרה ומערה מרובעת ומכסה בקירוי חריצין

מרובעים ואינם מקורים ונעיצין קצרים מלמטה וארוכים למעלה חייב.

א"כ למה נאמר בור?

מה בור שיש בו כדי להמית והיינו עשרה טפחים, אף כל שיש בו כדי להמית עשרה

טפחים.

היו פחותין מעשרה טפחים, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור, ואם הזק בן,

חייב.

גמרא

להלן יבואר מחלוקת רב ושמואל, מאיזה סיבה החופר בור מתחייב בנזקו. ובנוסף מה הנפק"מ ביניהם.

א. אמר רב בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו - אלמא קסבר חבטה

קרקע עולם הוא דמזקא ליה והרי הקרקע אינה שלו.

ב. ושמואל אמר להבלו למרות שממילא בא לו וכ"ש לחבטו שהבור עצמו עושה

החבטה.

וא"ת לחבטו אמרה תורה ולא להבלו כיוון שממילא נעשה, התורה העידה על הבור

סתם ואפילו מלא ספוגין של צמר.

איכא בינייהו: שלכאורה, אם נהרג בו, אפילו נבקע כריסו או נשברה מפרקתו, או הזק כגון

נשבר רגלו וכיחש, מודה רב שההבל ממית ומזיק.

דעבד גובה תל ברה"ר ועלה השור ונפל – שאין כאן הבל.

לרב אגובה לא מיחייב לשמואל אגובה נמי מיחייב ק"ע.

מ"ט דרב דאמר קרא ונפל עד שיפול דרך נפילה.

ולשמואל ונפל כל דהו משמע.

תנן א"כ למה נאמר בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש

בו כדי להמית עשרה טפחים.

בשלמא לשמואל אף כל לאתויי גובה,

(קושיה) אלא לרב אף כל לאתויי מאי?

(תירוץ) לאתויי חריצין ונעיצין. למרות בהדיא קתני להו, תני והדר מפרש.

שיח ומערה חריצין ונעיצין – החידוש שבכל אחד

והני כולהו דקתני למה לי?

צריכא – להשמיע את כולם – כדלהלן:

דאי תנא בור, הוה אמינא בור עשרה הוא דאית ביה הבלא, משום דקטין קצר

וכריכא עגול, אבל שיח דאריך, אימא בעשרה לית ביה הבלא.

ואי תנא שיח, הוה אמינא שיח עשרה הוא דאית ביה הבלא, משום דקטין קצר,

אבל מערה דמרבועא אימא בעשרה לית בה הבלא.

ואי תני מערה, הוה אמינא מערה בעשרה הוא דאית בה הבלא, משום דמטללא

מקורה בגג אבל חריצין רחבים דלא מטללי, אימא בעשרה לית בהו הבלא.

ואי תנא חריצין, הוה אמינא חריצין עשרה הוא דאית בהו הבלא, משום דלית

בהו רויחא מלעיל טפי מתתאי, אבל נעיצין דרויחי מלעיל טפי מתתאי, אימא

בעשרה לית בהו הבלא, קמ"ל – שבכולם חייבים.

עד עתה, אמרנו שמודים רב ושמואל בהבל הבור שהוא ממית, רק ששמואל מוסיף

שגם על החבטה חייב, כעת הגמרא מקשה ממשנתנו שמשמע ממנה שאינו מתחייב

משום הבלה, כדלהלן:

תנן היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור.

לו מעשיו שנחבט בקרקע שחוף לבור ואין להקשות דלחייב בעל הבור החצי שעשה חצי התקלה ובכל נמי לחייב דהא מוקי לה כרבי נתן דכי ליכא לאישתלומי מהאי משתלם מהאי י"ל דקסבר שמואל שאין לחייב בעל הבור לעולם אפי' לרבי נתן אלא כשעשה כל התקלה אז יתחייב בעל הבור כשנחבט ואפי' נחבט בקרקע עולם או כשעשה ההיזק אע"ג שלא עשה התקלה אבל בחצי התקלה לא יתחייב בור כשנחבט בקרקע עולם ולפי זה אתי שפיר הא דמשמע לקמן (שם) נתקל באבן ונפל לבור דמחייב בעל האבן אע"ג דהאי בור לאו איהו כרייה:

ק"ע תוספות ד"ה לשמואל אגובה נמי מיחייב. ע"כ בנתקל בגובה ונחבט בקרקע דאי בנחבט בגובה מודה רב דחייב כמו באבן וסכינו ומשא דאמר (לעיל דף ג.) אי דאפקריה בין לרב בין לשמואל היינו בור והיינו משום דחבטה דידיה הוא וקשה דבנתקל בגובה ונחבט בקרקע מודה שמואל דפטור דקרקע עולם היזקתו כדמוכח לקמן (דף נג.) אמר שמואל היכי דמי לאחוריו דפטור כגון שנתקל בבור ונפל אחורי הבור וי"ל כגון דעבד גובה ה' טפחים וסביב הגובה חפר בעומק ה' טפחים ונתקל בגובה ונחבט בעומק בור [לאו היינו בור שחייבה התורה] א"נ דוקא התם גבי נפל מקול הכרייה פטר שמואל שקול הכרייה גרם לו ליפול וחבטה נמי לא גרם

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

א. כר"ע, דאמר בור ברשותו חייב –

משכנת לה בחצר של שניהם, ובור של שניהם, והפקירו רשותן ולא הפקירו בורן. לפי מ"ד בור ברשותו פטור –

לומר ברה"ר: ברה"ר בור של שני שותפין היכי משכנת לה?
אי דשוו שליח תרוייהו ואמרי ליה זיל כרי לן ואזל כרה להו –

(קושיה) אין שליח לדבר עבירה ומתחייב השליח, ולומדים זאת מסברה 'דברי הרב

(הקב"ה) ודברי התלמיד (משלח) מי שומעין?

ואי דכרה האי חמשה והאי חמשה?

(קושיה) נסתלקו להו מעשה ראשון?

ב. לרבי ולנזקין משכנת לה.

(קושיה) אלא לרבי ולמיתה, ולרבנן בין למיתה בין לנזקין היכי משכנת לה?

ג. רבי יוחנן כגון שחפר אחד מהם תשעה ובא חבירו וסייעו שעקרו שניהן

חוליא בבת אחת והשלימו לעשרה, שכאן אין אחרון, ושניהם חייבים בין

לנזקים ובין למיתה.

מחלוקת רבי ורבנן – שנים שהזיקו או הרגו – מקור הדין

מאי רבי ומאי רבנן?

דתיא אחד החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה לעשרה –

א. רבנן - האחרון חייב^{ק"פ} בין למיתה ובין לנזקין.

ב. רבי - אחר אחרון למיתה ואחר שניהם לנזקין.

כעת הגמרא מחפשת מהיכן כל אחד למד את דינו, ומסבירה בדרך אחד, ודוחה, ולבסוף מסיקה.

(1)

א. דרבנן - דאמר קרא כי יפתח וכי יכרה, אם על פתיחה חייב, על כרייה לא כל שכן! אלא להביא כורה אחר כורה שסילק מעשה ראשון.

ב. רבי - אמר לך הנהו מיצרך צריכי כדאמרין שעל עסקי פתיחה וכרייה בא לו.

(קושיה) ורבנן נמי מיצרך צריכי?!

שגלבי מיתה הסברא אומרת שלא שייך לחייב את הראשון, שהרי לא חפר שיעור שיש

בו כדי להמית, אמנם לגבי נזקין נחלקו האם יש פטור מיוחד ויתבאר בהמשך האם

הראשון נפטר, או לא ושניהם חייבים.

וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור:
או נודע כי שור נגח הוא מתמזל שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ישלם שור תחת
השור והמת יהיה לו:

(2)

א. דרבנן –

נזקין: אמר קרא כי יכרה איש בור אחד ולא שנים.

וכי יפתח איש - ולא שור בור.

ב. ורבי –

כי יכרה איש בור ולא שור בור.

ורבי אידי דכתב האי כתב האי.

שיטת רבנן מדוע הראשון חייב

למדנו לעיל שלפי רבנן רק אחד מהם מתחייב, עתה הגמרא שואלת מדוע השני ולא הראשון.

וממאי דלחייבו בתרא, דלמא לחייבו קמא?

(תירוץ) דאמר קרא והמת יהיה לו ההוא דקא עביד מיתה.

(קושיה) והאי והמת יהיה לו מבעי ליה לכדרבא –

להבנת העניין, נקדים: ישנם סוג של בהמות קדשים שנפסלו להקרבה, כגון בכור של

הכהן שנפל בו מום או בהמה אחרת שנפל בה מום, שדין הוא: פודין אותם, הבהמה

מותרת בהנאה ונחשבת 'כשור רעהו' לגבי נגיחת שור, אכן, ישנם דינים מיוחדים והיינו:

שאסורים לגזוז אותם, וחלבם אסור, ואסור ליתן בשרו לכלבו. ומכך לומדים שאם נפלו

בהמות אלו לבור, בעל הבור פטור מתשלומים, כיוון שהפסוק מצריך שיהא המת שייך

לבעל הבור אפילו בהנאה לכלבו.

בית הסקילה

הגמרא מקשה לרב נחמן, שסבר שיש חבטה מפחות עשרה, והבינה שהוא הטריף את הבהמה לא מספק אלא בתורת ודאי, שיש בפחות מעשרה כדי להמית.^{ק"ט}

(קושיה) איתיביה בית הסקילה היה גבוה שתי קומות ותני עלה וקומה שלו,

שמפילו מעומד, הרי כאן שלש.

ואי סלקא דעתך יש חבטה בפחות מי', למה לי כולי האי?

(דחיה) ולטעמך, נעביד עשרה?

אלא, כר"נ - דאמר ר"נ אמר רבה בר אבוא אמר קרא ואהבת לרעך כמוך ברור לו

מיתה יפה שימות מהר.

(קושיה) אי הכי, נגבה טפי?

(תירוץ) משום דמינוול שנעשה אברים.

מצות מעקה

איתיביה כי יפול הנופל ממנו ולא בתוכו והיינו מבית גבוה מרשות הרבים שראוי ליפול ממנו לרשות הרבים, חייב במעקה, אך כשהבית עמוק מרשות הרבים פטורה. כיצד?

היתה רה"ר גבוה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכה לתוכו, והיינו נפל מרשות הרבים לתוך גגו של הבית, פטור ממעקה.

עמוקה ממנו עשרה טפחים, ונפל מתוכו לגג לתוכה לרה"ר, חייב במעקה. ואי ס"ד יש חבטה בפחות מי', למה לי עשרה?

(תירוץ) שאני בית, דכל פחות מעשרה לאו בית הוא – למרות שישנה חבטה בפחות מעשרה, אך התורה לא חייבה אלא מי שיש לו בית, והיינו גובה עשרה טפחים.

הגמרא מקשה, שאם הבית מבחוץ גבוה עשרה, אזי מבפנים אין לו שיעור בית, ומדוע מתחייב במעקה:

(קושיה) אי הכי, השתא נמי דהוי מאבראי עשרה - דל מיניה תקרה ומעזיבה, מגואי לא הוי עשרה?

(תירוץ) א"ל כגון דחק מגואי כלומר בפנים יש עשרה טפחים.

(קושיה) אי הכי, כי לא הוי נמי מאבראי עשרה משכנת לה דהוי מגואי עשרה כגון דחק בה טפי? ר"ל יכולים למצוא בית שקרקעיתה עמוקה כמה טפחים למטה, וכלפי

הרשות הרבים גגה פחות מעשרה גובה, שיש לה שיעור בית וגם שיעור חבטה לפי רב נחמן. הגמרא חוזרת ואומרת שרב נחמן סובר שאין חבטה בפחות מעשרה, והבהמה טריפה שהיה חבטה של עשרה, כמו שהגמרא מבארת.

(תירוץ) אלא היינו טעמא דר"נ –

סבר מכריסא דתורא לארעא כמה הוי? ארבעה.

אריאת דדלאי כמה הוי? שיתא.

הא עשרה, אישתכח דכי קא מחבט מעשרה הוא דקא מחבט.

לפי החשבון ה"ל היה אמור להיות כתוב במשנה את השיעור של ששה טפחים, ולכן הגמרא מקשה לרב נחמן ממשנתו:

(קושיה) אלא מתני' דקתני מה בור שהוא כדי להמית י' טפחים, אף כל שיש בו כדי להמית י' טפחים - בשיתא נמי סגיאי?

(תירוץ) אמרי מתני' דאיגדר לבור כלומר שוכב היה ונתגלגל ונפל.

מתניתין

בור של שני שותפין קייטעבר עליו הראשון ולא כסהו, והשני ולא כסהו, השני חייב [נחלקו בגמרא האם נתן הראשון לשני להשתמש בלבד, או שמסר לו כיסוי הבור – ונחלקו

האם יש ברירה].

גמרא

כיצד יתכן בור של שני שותפים

להלן הגמרא מבארת בשלושה אופנים כיצד שייך בור של שני שותפים, ומביאה שני תירוצים לפי דעת אחד, ותירוץ אחרון לפי כל הדעות.

אמרי בור של שני שותפין היכי משכנת לה?

קט"ז כך ביאר בספר דברי יעקב בשם שו"ת בית יצחק.

קט"ח תוספות ד"ה בור של שני שותפין היכי משכנת לה. ולא בעי למימר שהפקירו רשותן ובורן דפטור לכולי עלמא כדפרישית בהמניה (לעיל דף כח: ושם) ולא בעי למימר כגון שחפר זה עשרה וזה עשרים דאמר לקמן דכולם חייבין דאבור עשרה דמתניתין קאי:

ק"ט תוספות ד"ה האחרון חייב. דוקא הוא בשביל שחידש מיתה שלא היה מתחילה אבל ראשון ח' וזה ט' כולם חייבין בנזקין כמו זה י' וזה עשרים:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

דאמר רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור, פטור - שנאמר **והמת יהיה לו**: במי שהמת שלו.

(תירוץ) אמרי ולא ממילא שמעת מינה שתי הדינים דבהווא דעבד מיתה עסקינן:

[עד כאן דף נא עמוד א]

ת"ר אחד החופר בור עשרה, ובא אחר והשלימה לכל, ובא אחר והשלימה לשלשים, **כולן חייבין**.

(קושיה) **ורמינהו** אחד החופר בור עשרה והבור היה רחב ולא היה בו הבל כל כך, ובא אחר וסייד וכייד ^{צ"ר} בטיח הסיד שטח בו, **האחרון חייב**.

1. **לימא הא רבי** כמו לגבי נזקים שהינם שותפים, ה"ה כאן הראשון גם מתחייב שעשה שיעור מיתה **הא רבנן** שסובר שרק האחרון חייב.

2. **אמר רב זביד הא והא רבנן - הברייתא ראשונה - עד כאן לא קאמרי רבנן אחרון חייב, אלא היכא דלא עבד קמא שיעור מיתה אבל היכא דעבד קמא שיעור מיתה, אפילו רבנן מודו דכולן חייבין**.

[אין להקשות שאם לומדים את החיוב מ'המת יהיה לו', כיוון שהראשון עשה שיעור מיתה רק הוא יתחייב ומדוע השני גם חייב. י"ל שעיקר הפסוק ד"המת יהיה לו' לא בא ללמד את זאת, אלא דינו של רבא (פסולי המוקדשים) ולכן אין למעט הני מזה קפ"א.]

הברייתא שנייה: **התם שלא היה בו הבל למיתה ובא אחר והוסיף בה הבל למיתה**. ולכן הראשון פטור.

3. **איכא דאמרי - אמר רב זביד הא והא רבי**, רק לרבנן כמו שפוטור ט' בנזקין. ה"ה דפטור ממיתה.

הברייתא ראשונה - הר דקתני כולן חייבין שפיר. הברייתא שנייה הא דקתני אחרון חייב כגון שלא היה בו הבל לא למיתה ולא לנזקין, שהיה רחב הרבה, ובא אחר והוסיף בו הבל בין למיתה בין לנזקין.

אמר רבא הניח אבן ע"פ הבור והשלימה לעשרה, באנו למחלוקת רבי ורבנן והיינו לגבי נזיקין לרבנן האחרון חייב, ולרבי שניהם, ולגבי מיתה לכ"ע האחרון חייב - החידוש הוא מהו דתימא לכ"ע האחרון פטור, למטה הוא דהבלא דידיה קא קטיל ליה, אבל למעלה דלא הבלא דידיה קא קטיל, אימא לא, קמ"ל.

רבא מסתפק במקרה שהראשון חפר ט' ובא אחרון והשלימו לעשרה, וחזר האחרון ומילא עפר טפח האם האחרון חייב בנזיקין או לאו.

בעי רבא טם טם טפח או סילק אבניו מהו?
להלן צדדי הספקו:

מי אמרינן מאי דעבד שקליה וראשון חייב.

או דלמא נסתלקו מעשה ראשון וקמה ליה כוליה ברשותיה ועתה יש בור תשעה והאחרון חייב בנזיקין.
תיקו.

בור שמונה ומהן שני טפחים מים

אמר רבה בר בר חנה אמר שמואל בר מרתא בור שמונה ומהן שני טפחים מים, חייב - כל טפח דמיא כתרי דיבשה דמי.

איבעיא להו בור תשעה ומהן טפח אחד מים מהו?
להלן צדדי הספקו:

מי אמרינן כיון דלא נפיש מיא, לית ביה הבלא, או דלמא, כיון דעמיק טפי אית ביה הבלא?

בור שבעה ומהן שלשה טפחים מים מהו?
להלן צדדי הספקו:

מי אמרינן כיון דנפיש מים טפי, אית ביה הבלא,

קפ"א כך ביאר הפני יהושע כוונת רש"י.

קפ"ב תוספות ד"ה השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורים ליכנס בחצר. בנדרים (דף מו:): מפרש **בין יש ביה דין חלוקה ובין אין ביה דין חלוקה אסורים** ואע"פ שאין יכול למחות ליכנס כשאין בו דין חלוקה מ"מ יכול לאסור עליו מידי דהוי אמשכיר בית לחבירו שיכול המשכיר להקדיש

או דלמא, כיון דלא עמקא לית ביה הבלא? תיקו.

בעא מיניה רב שיזבי מרבה אחד חופר בור י' ובא חבירו הרחיבה פי הבור מהו?

א"ל רבה **הרי מיעט הבלא תבא עליו ברכה!**

(קושיה) **א"ל אדרבה?!** הרי קירב הזיקא שמיעט את מקום ההילוך, ואולי אם לא היה מרחיב לא היה השור נופל.

ישנם שתי לישנות מה רב אשי פסק בזה.

אלא אמר רב אשי **ניחזי אנן**:

אי בהבלא מיית, הרי מיעט הבלא.

אי בחבטה מיית, הרי קירב הזיקא.

איכא דאמרי - אמר רב אשי **ניחזי אנן**:

אי מההיא גיסא נפל, הרי קירב הזיקא,

ואי מאידך גיסא נפל, הרי מיעט הבלא.

איתמר בור שעומקה כרחבה-

רבה ורב יוסף דאמרי תרויהו משמיה דרבה בר בר חנה דאמר משמיה דרבי מני.

א. **חד אמר לעולם יש בה הבל עד שיהא רחבה יתר על עומקה.**

ב. **וחד אמר לעולם אין בה הבל עד שיהא עומקה יתר על רחבה.**

[משנה] **עבר עליו הראשון ולא כסהו**

בור של שני שותפים שהזיק אחרים, שניהם חייבים בנזיקין. נתבאר במשנה, שאם הראשון עבר על הבור ולא כיסהו השני חייב. הגמרא מנסה להבין באיזה מקרה מדובר שאם רק עבר לפניו וכיסהו ברור שהראשון פושע ומתחייב.

וראשון מאימת מיפטר?

רבה ורב יוסף דאמרי תרויהו משמיה דרבה בר בר חנה דאמר משמיה דרבי מני:

א. **חד אמר משמניחו משתמש.**

ב. **וחד אמר משימסור לו דליו** כ"ס"ו ר"ל הראשון פתח ודלה ומסר לשני כיסוי הבור.

כתנאי המדלה מים מן הבור ובא חבירו ואמר לו 'הנח לי ואני אדלה מים'.

בור של שותפים, כשאחד משאיל לשני להשתמש אזי הוא אחראי על נזקי הבור. להלן נחלקו מתי נחשב שהראשון משאיל חלקו לשני, ומחלוקתם תלויה אם יש דיני ברירה, והיינו שכל אחד שמדלה אומרים שהוא מדלה מחלקו ולא משתמש בחלק של השני, או אין ברירה, ולכן עצם השתמשות של השני נחשב שהוא שאל ממנו, ואחריות הבור מוטלת עליו.

א. **[ת"ק] כיון שהניחו משתמש, פטור - ורבנן סברי אין ברירה.**

ב. **רבי אליעזר בן יעקב אומר משימסור לו דליו - סבר יש ברירה האי מדידיה קא ממלא והאי מדידיה קא ממלא.**

אמר רבינא ואזדו לטעמייהו -

דתנן השותפין קפ"ב שנדרו הנאה זה מזה:

א. **[ת"ק] אסורין ליכנס לחצר - ורבנן סברי אין ברירה.**

ב. **ר"א בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו. - סבר יש ברירה האי לדנפשיה עייל והאי לדנפשיה עייל.**

במכירה מה יחשב 'לך חזק וקני' - בור / בית / בהמה דקה

מכירת בור דינו כמכירה קרקעות שנקנים כסף, שטר וחזקה (השתמשות בו).

א"ר אלעזר המוכר בור לחבירו, כיון שמסר לו דליו קנה.

היכי דמי?

אי בכספא - ליקני בכספא?

אי בחזקה - ליקני בחזקה?

(מסקנה) **לעולם בחזקה לבד ממסירת דליו,**

ובעי למימר ליה 'לך חזק וקני' - וכיון שמסר לו דליו כמאן דאמ' ליה לך חזק וקני דמי.

[עד כאן דף נא עמוד ב]

כדאיתא במסכת ערכין בפ' האומר משקלי (דף כא. ושם) אע"פ שאין יכול למחות ביד השוכר שלא ליכנס וא"ת ומ"ש מב"ח דאתי ושקיל אפי' הקדיש שדחו אלא משום דר' אבהו מוסיף דינר שלא יאמר כו' (שם דף כג.) ו"ל דשאני ב"ח דגוף הקרקע יוצא מתחת יד המקדיש אבל גבי שוכר לעולם אין גוף הקרקע יוצא מתחת יד המשכיר: